

פי ביום הזה יכפר עליכם

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 242

פנינים לפרשת האזינו - שובה

סיפור המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל: בליל ראש השנה הראשון בו התפללתי בישיבת מיר, חשבתי כי עוד רגע קט יתנפצו כל החלונות, מקול ההדף העצום אשר נשמע בזעקת 'אמן יהא שמיה רבא' בהיכל הישיבה בקול רם...

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א, על סגולות להינצל מאימת הדין, ופסקי הלכות מענייני דיומא במשנת מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

את גילוי מלכותו יתברך בעולם בימות המשיח, יש לנו להתכונן להתאוות ולהתגעגע להתגלות זאת" (עלי שור ב, ט"ז).

המעביר על מידותיו

פתח הצלה נוסף המועיל מאד בדין, הם דברי הגמרא (ר"ה י"ז, א) "כל המעביר על מידותיו, מעבירים לו על כל פשעיו, שנאמר נושא עוון ועובר על פשע. למי נושא עוון, למי שעובר על פשע". וביאר רש"י: "שאינו מדקדק למדוד מידה כנגד מידה למצערם אותו,

המשך בעמוד 20

החפץ חיים (אהבת חסד ב', ה') תמה על כך, שאנשים מחפשים ורודפים אחר סגולות שונות ומשונות, בכדי להמתיק דינם ולשנותו לטובה, וטורחים ומשקיעים בהן כספים ויגיעה רבה - עד כי יש אומרים שנהפכנו מ'עם סגולה' ל'עם סגולות' - חלקן סגולות אשר אין להן שחר, וחלקן אמנם מועילות, אך רק כסגולות ותו לא. ומדוע - תמה הח"ח - לא מקיימים את הסגולות אשר הורונו חז"ל עליהן, שבוודאי מועילות וחלקן אף ללא טירחה והוצאת ממון כלל.

בין הדברים עורר לדברי הגמ' בשבת (קי"ט, ב) "אמר רבי יהושע בן לוי, כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו, קורעים לו גזר דינו". וישנה גירסה שאף גזר דין של שבעים שנה לרעה קורעים לו. ומפרשים תוס' שיענה בכל כוונתו, כלומר שיכוון שיהא שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים, ומביא מהפסיקתא: "כשישראל נכנסים לבתי כנסיות, ואומרים יהא שמיה רבא מברך בקול רם, מבטלים גזירות קשות". משמע שבכל כוחו הוא אף בקול רם.

סיפור המשגיח (הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל): "בליל ראש השנה הראשון בו התפללתי בישיבת מיר המעטירה, חשבתי כי עוד רגע קט יתנפצו כל החלונות, מקול ההדף העצום אשר נשמע בזעקת 'אמן יהא שמיה רבא' בהיכל הישיבה בקול רם". וכחלק מההכנה לראש השנה, עורר לכך שעלינו להתגעגע ולייחל, שיהא שמו הגדול מבורך ואף אם לצערנו במהלך השנה איננו מתגעגעים כראוי ומצפים לכך, אך לפחות בראש השנה "אשר כל התפילות סובבות

מספרים על הגאון רבי יחזקאל לוויןשטיין זצ"ל, משגיח דישיבת פוניבז', ששנה אחת ביו"כ ראו אותו תלמידיו בהפסקה שבין תפילת מנחה לנעילה, כשהוא חוזר בהתלהבות על דברי המשנה "אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל", כי הרגיש בטהרה ובקדושה האופפת ומאירה על נפשו

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על ריבוי הצדקה והחסד בימים אלו

"ותשובה ותפלה וצדקה..."

בימים אלה מרבין בני ישראל בצדקה, וכך אנו זועקים ומתריעים בימי ר"ה ויוה"כ "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה", ואיתא ברמב"ם בהלכות תשובה (ג ד): "נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה וחסד ובמעשים טובים ולעסוק במצוות מראש השנה ועד יום הכיפורים יותר מכל השנה".

כתב רבינו אפרים רמז מן התורה להרבות בצדקה בימים אלה: בלשון הכתוב (דברים טז, כ) "צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ", שראוי להרבות בצדקה ולרדוף אחריה, למען תחיה - שבזכות הצדקה תזכה להיכתב ולהיחתם לחיים, אימתי הכתוב מדבר, 'וירשת' אותיות 'ו' תשרי', שכן מתוך עשרת ימי תשובה ישנם שישה ימים שניתן לתת בהם צדקה (שהרי בשני ימים דר"ה ובשבת שובה וביוה"כ אי אפשר לתת צדקה).

בימים מקדם, כשהיתה אימת הצבא של מדינת ליטא, עלה למעונו של הגאון הגדול רבי יצחק אלחנן ספעקטור זצ"ל בחור בן עשירים שהגיע זמנו להתייצב לפני הצבא, וכה בכה לפניו: "רבי הקדוש, עד לאחרונה היו בני העשירים משחדים את פקידי הצבא במזון רב, והללו היו מוציאים כנגד ה'מצלצלין' שטר שחרור ו'פטור' מהצבא, אך לאחרונה גדלה רשעותם של פקידי הצבא הנוטלים את השוחד בשמחה רבה, ולאחר שהמזון בכיסם הם שבים 'למסור' את המשחדים וכך אוסרים בבית האסורים את הבחורים ואביהם גם יחדיו, על כן נפשי בשאלתי כדת מה לעשות, כי אם לא אתן שוחד הרי מיד אלקח לצבא, ולאידך, הרי גם נתנת השוחד איננה עצה..." חשב הגאון כמה דקות, ולאחר מכן נענה ואמר: "שמע נא, יש לי עסקן גדול (מאכער) שלגביו אין דלת נעולה, הכל פתוח לפניו - הב לי צרור מעותיך ואני אמסור אותו לאותו עסקן, לך בשלום לדרכך, תן תנומה לעפעפיך ושטר השחרור יגיע ע"י הדואר עד לפתח ביתך", וכן עשה הבחור.

ואכן, כעבור שבועיים ימים נקש בביתם איש הדואר ומסר לידי הבחור מכתב מטעם הצבא הפוטרו משירות בצבא 'מטעמי בריאות' ושם ניתן בידו זכות ערעור עד יום פלוני... וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון. הבחור שלא ידע את נפשו מרוב שמחה, מיהר לביתו של הגאון להודות לו ולברך את שליחו הנאמן, ובתוך הדברים אמר לר"א: "הנה, מובן מאליי שאי אפשר לפרסם בראש כל חוצות

מיהו העסקן שהרב השתמש בו, אבל אע"ז לבקש מהרב שיפרסם את שמו לכה"פ בין אנ"ש, ועכ"פ בין העשירים".

אמר לו ר"א: "שמע היטב, עסקן זה טוב הוא לא רק לענייני הצבא אלא לכל מיני הצלות שבני דורנו צריכים להם, ולא רק לעשירים... ואפרש שיחתי - באותו היום שבאת אלי לפני כשבועיים, נכנסו אלי כלה ואמה אשר באו לשפוך לבן כי מועד הנישואין קרב ובא ולרש אין כל, ובושה תכסה פניהן מרוב פחד ובהלה שתיפרד החבילה, משיצאו שתיהן נכנסת עם 'שאלתך', ואמרתי לעצמי, הנה הקב"ה בעל הגמול, בוודאי לא ישיב ריקם את פני נותני הצדקה, אשר גדולה צדקה להגן מכל מיני פורענויות צרות וייסורים, על כן ביקשתי ממך את צרור הכסף, נתתיו להם וזכות שמחת לבם בא אליך כתב ה'פטור' עד הבית..." (מפי הגאון הגדול רבי ראובן פיין זצ"ל, ששמע מהבחור עצמו שכבר נהפך להיות 'בעל בעמיו' - בימי נדודיו מאדמת אירופה לשנחאי שביפן בימי המלחמה).

במכתב שכתב הגאון רבי אלחנן וואסערמאן על הגאון רח"ע נמצא כתוב וז"ל: "ונמצאו פתקאות ממרן ז"ל, והן קבלות מערבי יוה"כ"פ, באחת מהן מעיו"כ כתוב: 'לעשות חסד עם כל מי המבקש'".

באחת השנים בערב יום הכיפורים לפנות ערב, נראה הרה"ק רבי שלומק'ה מזוועהיל זי"ע מטפל ומתקן בצינור שבור של מי שופכין (ביוב) שעמד בסמיכות לבית מדרשו, כשהוא כבר לבוש בקיטל וטלית לקראת 'כל נדרי'. אחד העוברים ראה את המחזה הנורא, וכמעט נעתקה לשונו מרוב תדהמה. שאל הלה את הרבי:

"רבי קדוש, מה מעשיכם כאן בזו השעה - לטפל במי שופכין, בשעה שאנו עומדים על פתחו של היום הגדול והנורא". אמר לו ר' שלומק'ה: "מעשיי אלה הם כמעשיי של הכהן הגדול, בשעה שעמד אחת בשנה לפני ולפנים בקודש הקדשים" (כי מסביב אותו 'שבר' שבצינור פרצה מחלוקת בין השכנים, ולהשקיט הסערה עשה ר' שלומק'ה מה שעשה).

פעם ישב הרה"ק רבי דוד בידרמן זי"ע מעיה"ק ירושלים, וערך את 'סעודה מפסקת' בעיוה"כ כשהוא מוקף בנשברי לב - חסרי בית ומשפחה, חולים ונדכאים, והיה יושב ומדבר על לבם בדברי בדיחותא וניחותא - מדברים המיישבים ומשמחים את לבם. באותה שעה עבר הגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל בדרכו לבית הכנסת ל'כל נדרי' וכולו אומר הדרת קודש, ומבעד לחלון ראה את הנעשה אצל ר' דוד'ל. נכנס ר"ד בהר"ן ושאל את הרבי: "וכי זו עת וזמן לשחוק עם אנשים אלה?", אמר לו הרבי: "אמשול לכם משל, לתינוק שתקפוהו כאבי שיניים ל"ע, מה תעשה אמו? תעזוב את כל עיסוקיה וענייניה, תשחוק לפניו ותרקד לפניו (בכל כוחה) - להסיח דעתו מהכאב הנורא, אף אלו נשברי הלב הינם כביכול 'כאב השיניים' של הקב"ה, אין לנו אלא לעמוד בכל עת ובכל זמן, לרקוד לפניו ולשמח אותם, כי בזה כביכול הננו עושים רצון קוננו בשלמות..."

הגאון רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל, גאב"ד אנטוורפן יצ"ו, היה אומר, שייתכן שעל ידי ה'גארטל' (החגורה) בתפילה יקיים מצוות עשה מן התורה, ואיזוהי כאשר מלווה את ה'גארטל' שלו לחברו, דאז מקיים מצוה דאורייתא של גמילות חסדים.

כתב ה'חינוך' (מצוה קפה) וז"ל: "שהיה מחסדי הא-ל על בריותיו, לקבוע להן יום אחד בשנה לכפרה על החטאים עם התשובה שישבו, שאילו יתקבצו עוונות הבריות שנה שנה, תתמלא סאתם לסוף שנתיים או שלוש או יותר, ויתחייב העולם כליה, על כן ראה בחכמתו ב"ה לקיום העולם, לקבוע יום אחד בשנה לכפרת חטאים לשבים, ומתחילת בריאת העולם יעדו וקדשו לכך. ואחר שיעדו הא-ל ב"ה אותו יום לכפרה, נתקדש היום וקיבל כח הזכות מאתו יתעלה עד שהוא מסייע בכפרה".

ה'לבוש' (סימן תקפב סא) מבאר מה שאומרים קודם תפילת שמו"ע בליל יוהכ"פ "כי ביום הזה יכפר עליכם... לפני ה' טטהרו" שאין בזה משום הפסק בין גאולה לתפילה, כי הכפרה והטהרה הן הן גאולתנו, ואין לך גאולה אריכתא יתירה מזו.

אשריכם ישראל - תשובה מתוך שמחה

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, עת שמחה הוא היום לנו שהקב"ה בכבודו ובעצמו מטהר אותנו מכל חטאותינו, כמו שאמרו בסוף יומא (פה): "אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו, כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ואומר (ירמיה יז ג) 'מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל".

ובפירוש אמרו ב'תנא דבי אליהו' (זוטא סו"פ ד) "ובארבעים יום האחרונים שעלה משה להר סיני להביא את התורה גזרו (בני ישראל)

יום צום ותענית, וביום האחרון שבכולם, שהוא סוף ארבעים יום, גזרו תענית ולנו בתעניתם כדי שלא ישלוט בהם יצה"ר, ולמחרתו השכימו ועלו לפני הר סיני. ישראל היו בוכים לקראת משה, והוא היה בוכה לקראתם, עד שעלתה בכייתם למרום. באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה על ישראל וקיבל את תשובתם, בישרה אותם רוח הקודש בשורות טובות ונחמות. אמר הקב"ה לישראל: "בניי, נשבע אני בשמו הגדול שלי ובכסא הכבוד שלי, שתהא לכם בכיה זו לששון ולשמחה גדולה, ויהיה לכם יום זה יום סליחה וכפרה ומחילה, לכם ולבניכם ולבני בניכם עד סוף כל הדורות".

מספרים על הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, משגיח דישיבת פוניבז', ששנה אחת ביו"כ ראו אותו תלמידיו בהפסקה שבין תפילת מנחה לנעילה כשהוא חוזר בהתלהבות על דברי המשנה 'אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל' כי הרגיש בטהרה ובקדושה האופפת ומאירה על נפשו.

שמה תאמר כיצד ניתן לשלב בין שמחה לבכיה, כבר כתב ה'לבוש מרדכי' (חותנו של המהרי"ץ דושינסקיא) בלישנא דקרא (תהילים מזו, ח) 'כי מלך כל הארץ אלוקים זמרו משכיל', שאם אנו מתעוררים כי הוא 'מלך על כל הארץ' כיצד שייך לזמר לפניו, אך על כך אמר הכתוב 'משכיל' - שמי שיש בו דעת ושכל יודע שאין זו סתירה כלל וכלל.

בתוספת נופך הסביר הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע את עומק המשל והנמשל, דאי כפשטיה איזו שמחה יש לו למלך כשרואה הררי זבל מונחים מחוץ לביתו? אלא הכוונה לאב רחום שרואה את בנו מתפתל מכאבים עזים בבטנו, וממהר לדרוש ברופאים שמצאו שיש לילד תולעים במעי, מיד נתנו סממנים שונים עד שלאחר זמן-מה יצאו כל התולעים כולם מתוכו והילד נרפא לגמרי. הנה, כאשר יראה האב את התולעים בחוץ תגדל שמחתו עד מאוד. שהרי מלכלוך זה נתייסר בנו ועתה הכל מחוץ לגופו... כך גם לדין, שמח הקב"ה במחילת עוונותיהם של ישראל על שהם הוציאו מקרבם את החלקים המעופשים והמקולקלים שהיו במעיהם, והאב שמח ברווחת בניו אהוביו.

ואם בל"ג בעומר מכרכרים ורוקדים בשיר זה בהתלהבות, מפני עניינים נשגבים שיום זה מסוגל, ק"ו בנו של ק"ו ביום הקדוש, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו ועיקר כוונת רבי עקיבא היא על יום הכיפורים.

והזמן גרמא, כדכתיב בגמרא (יומא פז:): "תנו רבנן, מצוות וידוי ערב יום הכיפורים עם חשכה..." , כי אי אפשר לתשובה בלא וידוי, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה א א) כל מצוות שבתורה, בין עשה בין לא תעשה, אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה, כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתוודות לפני הא-ל ברוך הוא, שנאמר (במדבר ה, ו-ז) 'איש או אשה כי יעשו... והתוודו את חטאתם אשר עשו' זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה".

ויידע כי גדול כוחו של וידוי להעביר מעליו כל פורענות כדמצינו לגבי בלעם הרשע, דכתיב ביה (במדבר כב, לד) "ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי", ואמרו במדרש (במדבר כ, טו) שהיה רשע ערום,

שעתיים לפני הנץ הלך להתפלל תפילת שחרית בכותל המערבי. כשנשאל מדוע הוא רואה חשיבות כה גדולה להתאמץ וללכת ביום הקדוש דרך כה ארוכה, בפרט כשהוא צם, ענה שדווקא ביום זה בו היתה עבודת הכפרה בבית המקדש, דווקא אז מעוניין הוא להימצא שם לבקש מחילה וכפרה

ימי הרחמים והסליחות במחיצתו של הגאון רבי חיים פינחס שיינברג
צוק"ל, ראש ישיבת 'תורה אור' ובעל ה'טבעת החושן'

מאיך תובעים מבן תורה להיות שקוע בתורה ככל יכולתו. בשנה אחת הביא את דברי הגמרא שת"ח אסור לו לעמוד במקום המטונף משום שאי אפשר לו בלא הרהור תורה, וחזר על זה בהתרגשות רבה: "כתוב פה שת"ח לא שייך אצלו בכלל שלא יחשוב בלימוד, וצריך כל הזמן להיות בהרהור תורה וזו התביעה ממנו".

והיה רגיל לעורר שעיקר התשובה אצל בן תורה היא על ביטול תורה, ובלעדיה לא תיתכן תשובה וראשית הכפרה היא בעמל התורה עליו מבואר בירושלמי (ראש השנה פ"ד ה"ח) שהוא מכפר חטא ועוון. והיה מטעים דברים אלה בנוסח התפילה: "השיבנו אבינו לתורתך וקרבתנו מלכנו לעבודתך", ראש לכל, "השיבנו לתורתך" ורק אח"כ "והחזירנו בתשובה שלמה לפניך", וכמ"ש ב'נפש החיים' שתשובה מושלמת היא רק עם תורה.

עד כמה היתה דרגת המלכויות שלו עצמו, ניתן ללמוד מביאור שאמר למה שנתבאר בסימן תקפ"ב ס"ב, שם נפסק שאם אמר "הא-ל הקדוש" בעשרת ימי תשובה ונזכר תוך-כדי-דיבור ואמר "המלך הקדוש" אין צריך לחזור. ושאל מה החידוש בהלכה זו, הרי הכלל הוא תמיד שתוך-כדי-דיבור אפשר לתקן, ומה נתחדש כאן. ותירץ: כשנכנסים לעשרת ימי תשובה זה זמן שכל מהותו היא

רבינו היה מפרש את הרמז שנאמר בשו"ע לעבודת חודש אלול - "אני לדודי ודודי לי", היינו שעבודת האדם בכל ימי חייו ובפרט כהכנה ליום הדין היא לשעבד ולתת את כל ה'אני' שלו לקב"ה. כששאלוהו במה? השיב: בכל עבודת ה' ובעיקר בלימוד התורה, לא לבטל הזמן ולשעבד את כל המחשבה לתורה. והיה מדגים בשיחותיו על עצמו: "אני לדודי, מהו אני, כל ה'חיים פנחס' שלי, העיניים שלי, השיניים שלי, הרגליים שלי, כל-כולי לדודי...". כך היה חוזר בחרדת קודש כל ימי האלול.

אחד מנכדיו הסביר פעם, שרבינו כה חי עכשיו את ה'אני לדודי', והוא 'עובר' עכשיו על עצמו ובודק כל בורג שצריך חיזוק נוסף. מופלא היה לראות איך קיים בעצמו ביום הדין את השעבוד המוחלט של ה'אני לדודי'. בליל ראש השנה לפני תפילת ערבית היה מוסר שיחה. לאחר מכן היה עובר לפני התיבה בהשתפכות הנפש וברגש רב. משחסיימה התפילה התייצב לברך ולהתברך בברכת 'לשנה טובה' למאות בני הישיבה ומתפלליה, ורבים שהגיעו להתברך מפיו שעה ארוכה.

בבוקר השכים לקום כמה שעות לפני עלות השחר והיה הולך ברגל לכותל המערבי, וחוזר לחזרת הש"ץ של שחרית בישיבה בה עבר לפני העמוד. משנת תשל"ח הפסיק בהנהגה זו מחמת חולשה, והיה מתפלל שחרית עם הנץ החמה בבית (באותה שעה של מנין הנץ במטרסדורף) ולאחר מכן היה לומד עד חזרת הש"ץ בישיבה, אז בא לישיבה ועבר לפני התיבה.

בתקיעות דמוישוב היה הוא מקריא, ואילו את תפילת מוסף היה מתפלל שלא לפני העמוד, ובניגוד לכל תפילות השנה האריך בה כמה שעות עד סוף תקיעות דמעומד, כדי להרוויח את השיטות שצריך לשמוע את התקיעות דמעומד בתוך שמונה עשרה. שוב היו עוברים מאות להתברך בברכת החג. הלך לסעוד את סעודת היום. לאחר סעודת החג לא ראו עליו ליאות ועייפות לאחר כל עבודת היום, שעמד כמעט כל היום על רגליו, למרות זאת שב לישיבה ואמר שיעור כללי בכל המרץ. כל זה כשהיה בגיל הגבורות, בליל ר"ה דיבר שמחד גיסא עם בני תורה כל ההנהגה היא אחרת,

וכשהזכירו את הפסוק "הבן יקיר לי אפרים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד" אז התפרץ בבכי, דווקא אז בחיבת המלך והזכרת הגלות ולא בבקשות הגשמיות

הרגישו איך הוא מגלם באישיותו את כל הנאמר בשיר האהבה של כנסת ישראל לקוב"ה. משך כל תפילה זו היה עומד על רגליו, זאת אחרי שבכל התפלה עמד על רגליו.

מספר תלמידו רבי אליהו לוי: "פעם החלטתי שאם הוא יכול בגילו לעמוד כל כך, ודאי אני כבחור צעיר אצליח. בפועל כוחותי לא עמדו לי, ואז הבנתי שאם אני בגילי לא יכול והוא עוד מתעתד לפני תפילות היום והצום ללכת רגלי לכותל המערבי, הרי שהכוחות העצומים שהשקיע אינם גשמיים אלא רוחניים".

שעתיים לפני הנץ הלך להתפלל תפילת שחרית בכותל המערבי, משם היה חוזר ומגיע לתחילת חזרת הש"ץ דשחרית. בדרך כלל היה הולך לבדו ולפעמים עם מלוה אחד והיה שותק בכל הדרך, שקוע במחשבותיו, אך שנה אחת ליוו אותו כמה בחורים ודיבר אתם בלימוד כל הדרך למרות הליכתו המהירה.

כשנשאל מדוע הוא רואה חשיבות כה גדולה להתאמץ וללכת ביום הקדוש דרך כה ארוכה, בפרט שהוא צם, ענה שדווקא ביום זה בו היתה עבודת הכפרה בבית המקדש, דווקא אז מעוניין הוא להימצא שם לבקש מחילה וכפרה.

נקט שדי להתפייס בפיו, ואף אם בלבו עדיין חם אינו כלום משום ד"דברים שבלב אינם דברים". וכ"כ מהר"י ענגיל בגליוני הש"ס קידושין מט: בשם נימוקי הרמ"מ, דהמוחל לחברו בפיו סגי דדברים שבלב אינם דברים. ומה שגדולי המוסר תבעו מעצמם להתפייס לגמרי, לשכוח את אשר נעשה, ולא הסתפקו במחילת פה, הוא רק מדרך חסידות.

(מתוך הספר 'מגדלותו ומקומותו')

המלכת הקב"ה וצריך שתהיה ההמלכה בשלמות, עד שהיה צד שכשמזכיר משהו אחר יש בזה פגם ב'המלכה' ולא יועיל תיקון, ונתחדש ששייך לתקן.

תפילת שמונה-עשרה של מוסף היה מתפלל במשך כמה שעות, ולשיא ההתרגשות הגיע במילים "מפני חטאינו גלינו מארצנו", וכשהזכירו את הפסוק "הבן יקיר לי אפרים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד" אז התפרץ בבכי, דווקא אז בחיבת המלך והזכרת הגלות ולא בבקשות הגשמיות.

"שובה ישראל..."

בשבת שובה היה נושא דרשה בהיכל בית המדרש הגדול דמטרסדורף, והיו משתתפים בה מסלתה ושמונה של תושבי השכונה החשובים, גדולי ישראל, ראשי ישיבות ויושבי על מדין לצד בעלי בתים ואנשי מעשה. שם היה מעורר גם על ביטול תורה עליה הרעיש בכל ימות שנה, אך לצד זה היה מרבה לתבוע על עניני בין אדם לחברו.

היה מעורר להיות רחמן וסלחן עם השכנים, ולמרות שכמובן צריך לנהוג על פי שו"ע ואסור לזוז מדבריו ואפילו כמלוא נימא, אך לצד זה יש להיזהר לא לעמוד על קוצו של יו"ד, ולדעת ללכת 'לפנים משורת הדין'. הוא סיפר שבאים אליו לדין תורה לפעמים ותובעים על דברים קטנוניים, למשל שלא יבנו מרפסות רחוקות שזה מעט מחשיך, גם אם כשמביטים רואים שלא מיניה ולא מקצתיה וכדו', ועורר מדוע אין לב לבעלי משפחות גדולות שזה עבון צורך חיוני. בסיום דבריו היה מבקש סליחה מכל התושבים, אולי לא התייחס יפה מספיק, הוא ביקש זאת בכנות כזו ושברון לב שעשה רושם עצום על כולם.

גם בדרשת ליל יוהכ"פ בישיבה היה מבקש מחילה מכל אחד ואחד ומבקש שיאמר כל אחד בפה שמוחל לו, וכדברי הקצה"ח סי' י"ב שמחילה בעיני בפה.

ומרגלא בפומיה: בפסוק נאמר (הושע יד) "שובה ישראל עד ד' אלקיך", הכוונה היא שאמנם התשובה צריכה להיות מיד, אך עליה להיות בדרך של עד, היינו שהתהליך ימשך הלאה עד שיגיע לדרגה של תשובה שלמה, דהיינו עם קבלות ומחשבות איך זה יחזיק מעמד שלא יפרח ברגע שיעברו הימים הקדושים.

את תפלות יום הכיפורים לא ישכחו התלמידים לעולם. מראהו בעת שהסתובב עם ספרי התורה לאחר תפילת 'כל נדר' בשאגות ה"אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" וכל תפילות היום היה מראה נורא הוד. לאחר מעריב היה אומר בעצמו את כל שיר הייחוד. בני הישיבה

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

לעת זקנותו שאלתי אותו מדוע יתאמץ ללכת עד מחוץ לביהמ"ד לרחוץ את ידי הכהנים, הלא מוטב יהיה שהמשמש יעמיד קערה וספל מלא מים, והכהנים במקומם יתקדשו. אולם אמו"ר השיב ואמר לי: "אברהם, האם אתה רוצה לעשות אותי ליהודי עצלן?"

הגאון רבי אברהם הלוי וואזנר שליט"א על ענוותנותו ומנהיגותו של מרן בעל 'שבט הלוי' זיע"א

"חֲזַק וְאִמְץ כִּי אַתָּה תְּבֹא אֶת הָעַם הַזֶּה" (דברים ל"א, ז')

ענוותנותו העצומה של אבי מרן בעל שבט הלוי זצוק"ל, הפליאה את הכל, כאשר היה משפיל את עצמו כאזוב לפני כל אחד ואחד מישראל בפשטות גדולה.

מעשה שהיה לפני שנים רבות, כששהה למנוחה אצל הר"ר משה דוד פישר באחת מערי שוויץ, והתאכסן בחדר אחד בביתו, כאשר בחדרים הסמוכים שהו בני הבית. יום אחד ישב אמו"ר בחדרו, עסוק בענייניו, ובאותה שעה שיחקו ילדי בעל הבית בינם לבין עצמם במשחק 'בית הכנסת'. הם העמידו 'בימה', הניחו עליה ס"ת קטן ואחד הילדים שימש כבעל קורא וגבאי. תוך כדי משחקם, הכריז הגבאי הקטן בתמימות ילדותית: "יעמוד הרב וואזנר..."

אמו"ר ישב בחדר הסמוך ושמע את ההכרזה. מיד קם ממקומו ונכנס לחדר בו שיחקו הילדים, ובהארט פנים עמד ואמר להם שיחת מוסר קצרה בענייני מצוות כיבוד אב ואם, הצורך לחזור על הלימודים תמיד, וחובת הזהירות בכבוד ההורים והמלמדים, וכל זאת בשפה ברורה ונעימה, בדברים המתיישבים על הלבבות הרכים. לאחר מכן שב למקומו כשלא ניכרת על פניו כל תרעומת.

הסביר את דבריו, שבכך סדר הלימוד של אחה"צ יהיה טוב יותר ומוצלח, אולם מרוב העול שהיה עליו בענייני הכלל והפרט, לרבות שיעוריו וכתובת תשובותיו, לא הצליח להירדם.

בזכות הרבים

מעט לעת היו שומעים מפי קדשו, שהיום הסוגיא לוקה בחסרון הבנה, והיה מוסיף: "כשעליתי אל הבימה להרצות הדברים - נתבהרו לי נבכי העניינים בזכות הרבים". מדהים היה לשמוע מילים אלו, כאשר במשפט זה ביטל כלאחר יד את כוחו האישי ותלה הכל בזכות הרבים.

זריזותו בעבודת ה'

אמו"ר היה כל ימיו זריז לכל דבר שבקדושה באופן מופלא מאוד. אציין בזה, כי לעת זקנותו שאלתי אותו מדוע יתאמץ ללכת עד מחוץ לביהמ"ד לרחוץ את ידי הכהנים, הלא מוטב יהיה שהמשמש יעמיד קערה וספל מלא מים, והכהנים במקומם יתקדשו. אולם אמו"ר השיב ואמר לי: "אברהם, האם אתה רוצה לעשות אותי ליהודי עצלן?" ובלשונו: "אברהם, וילסט מיך מאכען א פאלע יוד?". אמרתי לו שגם בעל 'ההפלאה' עשו לו כלי זהב לרחוץ לעמיתו הגר"נ אדלר, והיו מביאים זאת לתוך ביהמ"ד. אולם טענתי לא התקבלה על דעתו כלל, והמשיך להתעקש ולומר לי "עוזב אותי מכל הדברים האלו"- כל עוד מוליכות אותי רגליי, הנני הולך לקיים מצוות ה' בהידור.

(ד'רבנן')

פוסק הדור

אמו"ר נתפרסם בעולם כולו כעמוד ההוראה ופוסק הדור. לא הכל יודעים כי כתיבת תשובותיו לקחה לו המון מזמנו היקר ומכוחותיו. הוא הרגיש עצמו משועבד לציבור. לא אחת, כשהיו שואלים לשלומו היה משיב: "רובץ תחת משא ה'" או: "עבד לעבדי ה'". אף כשהיה עוזב 'שמחות' בשעות הלילה היה מתנצל לפעמים: "אנן אגירי יומא אנן!"

אציין בזה עובדה נפלאה, ממנה ניתן ללמוד עד כמה השקיע והתאמץ בכתיבת תשובותיו להלכה. עד לפני כמה שנים נהג אמו"ר לא להישען על גבו על הכיסא בעת הלימוד או בשעת התפילה וקבלת קהל.

לפני כארבעים שנה קניתי כורסא מרווחת עבור אמי הרבנית ע"ה, שתוכל לנוח, מכיוון שהייתה אז חלשה. פעם הצעתי לאמו"ר שישב על הכורסא, אולם אמו"ר נענה לי באמרו: "אברהם, זה לא בשבילי, אם אני אשב על כסא זה, כבר לא יצא שבט הלוי חלקו לאור עולם!". פעם אמר לי: "הלואי ואוכל לישון אפילו כמה דקות בצהריים". הוא

התחיל הילד לבכות, הוא נזכר ב'כל נדרי' בבית הכנסת, בלבושים הצחורים, באווירה רוויית ההוד. נזכר בבית הוריו, באבא ובאמא, וכולו רועד. אזי ניגש אליו ה'נחל אשכול' ושאל: "אמור לי ילד, מה אתה רוצה להיות - יהודי או גוי?! עולם הזה או עולם הבא?"

הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א על קדושת ימים אלו

"לְדוֹד ה' אֹרֵי וְיִשְׁעֵי" (תהילים כ"ז)

אמרו חז"ל (מדרש תהילים מזמור כז): "לדוד ה' אורי וישעי - אורי בראש השנה, 'וישעי' ביום הכיפורים".

ראש השנה מתואר כאן כ'אור', ויש בזה ביאור אותו למדנו מדברי מרן הרב שך זצ"ל, ונקדים את ששמעתי מהגרמ"י שניידר שליט"א מעשה ששמע מזקנו הרב וולף זצ"ל.

בעיירתם בגרמניה כיהן כרב, בשנים מקדם, אחד מגדולי אשכנז בדורות האחרונים, הלא הוא בעל ה'נחל אשכול'.

קרה באחד הימים: ילד יהודי נחטף ונלקח למנוזר. כאשר שבו הוריו לביתם נוכחו בהיעדרו. שאלו את פי המשרתת, והיא השיבה שאינה יודעת את מקום המצאו. לבסוף נודע להם כי בנם שוהה במנוזר.

הלכו הורי הילד ותבעו את הכמרים בבית המשפט, ואלה - בעמדם לפני השופטים, ברוב רשעותם תמהו: האם חטיפה היא זו, כלל וכלל לא. אלא כך היה מעשה: ילד הביאו לנו שזרקוהו הוריו מבינתו. רעב היה וצמא, רועד מקור, מסכן כל כך, אך חסד עשינו עמו כשלקחנוהו אל צל קורתנו! אדרבה, אם חפצים בו הוריו - יקחהו, אך ישאלו קודם את פיו אם אכן רצונו בכך.

כמוכן, במנוזר הקדימו להלעיטו במיני מתיקה ולעטפו בדיבורי חנופה. כך, שכאשר נשאל אם רוצה להישאר במקום השיב בחיוב.

חזרו ההורים שבורים ורצוצים, לא ידעו את נפשם מרוב גונם.

היה שם פרקליט מוכשר שהציע להגיש תביעה חוזרת, וטענה הגיונית טען: "הרי דבר שכזה - ילד שאינו חפץ בהוריו - לא מצוי כלל. ודאי שהותו הממושכת הרחק מהם היא גרמה לו לשכוח אותם. תנוהו להוריו למשך שבועיים ימים, ואז כאשר נשמע את בחירתו נוכל לקבוע נאמנה את עמדתו".

מטענה כזו, אשר הצדק זעק ממנה, לא יכול גם השופט הגרמני ימ"ש להתעלם. אך עם זאת פסק, שכדי להיזכר באהבת הורים לא נצרכת קירבה כה ממושכת. די בחמישה רגעים בהם יראה אותם, שלאחריהם יחליט אם רצונו בהם.

שבורי רוח, מלאי דאגה, שבו ההורים מן המשפט. מה כבר אפשר לפעול בחמישה רגעים? כיצד יועילו להשיב את בנם אל חיקם? שמו פעמיהם אל בעל ה'נחל אשכול', והוא אמר להם: "אין צורך ביותר מכך. אך הניחונו ואלך תחתכם, ואתם העתירו בעד הצלחת, שיהא ה' בעזרי".

כך הווה. ביום המיועד הגיע ובא אל המנוזר. את הילד העמידו בחדר

בסוף המסדרון, ולאדם אחר זולת ה'נחל אשכול' לא הניחו להיכנס. והיה מראהו כמלאך אלוקים, ומלבושיו לבנים כמנהג בני אשכנז בימים ההם. נכנס, ומתחילת המסדרון התחיל לפזם 'כל נדרי' בנעימות, בערבות ובמתיקות. הצלילים טעוני הקדושה התפשטו במסדרון, נכנס הניגון באוזני הילד, נגע בלבו.

התחיל לבכות, הוא נזכר ב'כל נדרי' בבית הכנסת, בלבושים הצחורים, באווירה רוויית ההוד. מוסיפים הזיכרונות לעלות ולרצד, נזכר בבית הוריו, באבא ובאמא, וכולו רועד. אזי ניגש אליו ה'נחל אשכול' ושאל: "אמור לי ילד, מה אתה רוצה להיות - יהודי או גוי?! עולם הזה או עולם הבא?".

"רביה", השיב הילד, "יהודי אני!".

"אם כך הב לי ידך, נלך הביתה". ולאנשי בית המשפט הודיע הילד: "רוצה אני לחזור לביתי. אין רצוני בדבר אחר". צעדו השניים, עזבו את המנוזר, שב הילד אל מחצבתו.

"אורי" זה ראש השנה. ראש השנה הוא אור, הארת המעשים ומהלך חיינו, להחליט ולקבוע לאן מגמת פנינו, למי אנחנו שייכים. הארת צעדינו, אנה הם - עולם הזה או עולם הבא.

החללית - במה כוחה, ומה סגולתה שיכולה להגיע למרחקים כה עצומים? משום שהתנתקה מכוח המשיכה של כדור הארץ. לו תהיה בתחום המשיכה לא תוכל להגביה כל כך, על כורחה היתה נופלת.

אף אנו - כל זמן שלא התנתקנו מכוח המשיכה של העולם הזה, מהתאוות ומההנאות, לעולם הנפילה אורבת. והמשיכה הזו חזקה יותר מהקבלות של ראש השנה ויום כיפור. אף אנו, בבואנו לכונן את מהלך חיינו עלינו להתנתק ממשיכה זו, להתנתק ולשנות כיוון, להאיר ולקבוע את מצבנו.

(דורש טוב)

מרן הח"ח חיכה בסעודתו ולא התחיל לאכול, עד שאבא שב מהישיבה ואמר לרעייתו, שתיתן קודם לבחור לאכול כי הוא צריך לחזור ללמוד בישיבה, והוא אינו ממהר כמותו. כך זכה לגדול בצילו וללמוד ממנו רבות. ואבא תמיד היה אומר לנו כילדים: "וכי מה אתם חושבים, שמרן ה'חפץ חיים' לא היה צריך לחזור ללימודיו?! אלא שהוא רצה ללמד אותנו כי לימוד התורה של הבחור אינו פחות חשוב מלימודו של מרן ה'חפץ חיים'!!!". כמה אהבת ושמחת התורה זה החדיר באבא שאכן השקיע בנו זאת בכל כוחו

הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א, מספר איך זכה אביו להיות סמוך על שולחנו של מרן החפץ חיים. וגם על הנס האישי הגדול לפני כ 15 שנה

פְּתַבְנֵנו בְּסֵפֶר זְכוּת'

בדבר גורלו של בנה, היא רואה לפתע אישה הולכת עם סלי קניות שרכשה בשוק המקומי, והחליטה לשאול אותה אולי תוכל כתושבת מקומית לסייע בעדה בעד מצוקתה. היא סיפרה לה כמה חפצה שבנה ילמד בישיבה בראדין, אלא שהיא דואגת ומחפשת היכן הוא יוכל להשתכן, כי אין בידינו דבר לסייע לו, ואנו גרים במרחק גדול מאוד מכאן.

שמעה זאת האישה ואמרה מיד ללא כל היסוס - אין כל בעיה הוא יוכל לשהות אצלנו בבית, ואני אסדר לו חדר ללון, ואוכל המשביע כדי שיהיו לו הכוחות ללמוד תורה בישיבה.

האמא התרגשה מאד, והודתה לה בכל ליבה, ואז שאלה אותה לשמה - והיא השיבה ששמה הינו 'פריידא הכהן', ועד מהרה התברר כי מדובר ברעייתו של מרן ה'חפץ חיים' זיע"א, וכך אבא זכה לשהות כארבע שנים במחיצתו של מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל, רק בזכות מסירות הנפש שלו ושל אמו לחנכו לתורה.

מרן הח"ח חיכה בסעודתו ולא התחיל לאכול עד שאבא שב

חכמינו אמרו ש"כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו", וחשוב לדעת שאין המדובר רק בזיכוי של אלפים רבים, כל אחד שמגיע לבית המדרש לתפילה בזמן, ומתפלל כראוי בקרבה אמיתית לבוראו, הוא מקדש שם שמייים ומזכה הרבים הרואים זאת לעשות כמותו, ואין אדם יודע כמה זכות יש למי שמזכה את הרבים כראוי. אבי רבי שלום גלאי זצ"ל זכה לסייעתא דשמיא שלא הרבה זכו לה, לסעוד על שולחנו של מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל כמה שנים. וכיצד זכה לכך? רק בזכות מסירות נפש, וכפי שהיה רגיל לומר לנו, שלא משיגים בעולמנו התורני דברים ללא קושי והתגברות, והתחזקות להתקרב יותר לבורא ולתורתו. לעתים שני בחורים לומדים אותו הדבר, לאחד קשה הדבר יותר, אין לכם מושג כמה שכר מרובה זוכה זה שמתגבר ולומד בחשק גדול.

אספר לכם: אבי התגורר בילדותו בוולקוביסק, היה זה רחוק מכל ישיבה אפשרית, והם לא ידעו כלל שיש ישיבה בראדין, אך אמו שרצתה מאד שלכל הפחות בן אחד ימשיך במורשת אבותיה ויצמח לתלמיד חכם, החליטה לתור ולחפש לו מקום שיוכל ללמוד בו ולהתעלות. וכך היא נסעה עמו לראדין. היתה זו נסיעה קשה כפי שתואר לימים, וכל הדרך היא סבלה, אבל הרגיעה עצמה שלכל הפחות תזכה למצוא מקום לימוד עבור בנה, שיוכל ללמוד תורה כראוי.

כשהגיעה לעיירה 'ראדין', ושמעה שיש שם ישיבה, שמחה בליבה ואמרה שתשלח את בנה ללמוד שם בישיבה, אך מששמעה כי אין תנאים גשמיים ראויים לבחורי הישיבה, וכל אחד מחפש לעצמו 'סטנציה' לאירוח אצל משפחה וכדומה, היא החלה לדאוג היכן תוכל לשכן את בנה שגם כך לא היו בידיה מעות הרבה, וחיי הקהילה שם נראו כחיי דלות ואביונות.

והנה בעוברה ברחוב העיר, כשהרהוריה תופסים את מחשבותיה

כשהיינו ילדים וגדלנו בשכונת חליסה בחיפה, בקושי היה לנו דבר מה, בישלו בפרימוס והיתה דלות גדולה, אך מה נחרט בראשי יותר מכל? השמחה שהיתה בבית כשאבא זצ"ל רכש את כל הסט של ש"ס

החשוב באמת עבורו, כי כך עולים ומתעלים כפי שנק במעונו של מרן ה'חפץ חיים'.

זוהי הסיבה שבסוף ימיו, כשהיה מלופף בייסורים קשים ומרים מחמת המחלה הנוראה שקיננה בגופו, וכשבאנו לבקרו לא יכולנו לעמוד מול ייסוריו, ולמרות זאת לא ויתר על שעותיו הקבועות בבית המדרש. ובאחד הימים כשאני מגיע ורואה את אבא מתפתל, והיה זה אך דקות לאחר ששב מלימודו, אני שואל גלויות - "אבא, אז איך היו לך כוחות ללמוד שעתים ללא הפוגה בבית המדרש כהרגלך?!" אורו פניו של אבא, ולמרות שמיעט תדיר בדיבור, הוא פונה אלי באומרו - "שימעליה, אגיד לך, ידעתי שאני צריך לעבור את הייסורים הללו, אך ידעתי שהתורה חשובה לי יותר מכל, נשאתי תפילה בליבי לבורא, שאם נגזרו עלי הייסורים אקבלם באהבה, אבל אבא אני מבקש ממך שלכל הפחות בשעתים של הלימוד הקבועות שלי אל תפקדני בייסורים אלו, שאוכל ללמוד כהרגלי וליהנות מזיו אמריך. וככל הנראה הקב"ה שמע לתפילתי, ואני מצליח ללמוד את התורה משוב ליבי בהשקט ב"ה".

הגר"ש גלאי שליט"א דומע בספרו זאת, ואחר ממשיך במסר נוקב מעומק הלב - "זוהי ההכרה שצריכה להיות לכל בן עלייה, שעל שעות הלימוד לא מוותרים ולא מפסיקים בו בשום דבר, ולומדים בו בקביעות ובשמחה".

הדור שלנו מלא בניסיונות, איך מחזקים את הציבור להתגבר על כך במיוחד בימים אלו?

הניסיונות בדורנו אכן קשים בהרבה מדורות העבר, וצריכים לחוש בכך זכות כמה זוכים אנו להאיר במחשכים הודות כך. כפי שנמצא האדם בחושך גדול וזוכה הוא למצוא פנס שיאיר לו את המחשכים, הרי ככל שהחושך הוא גדול וחזק יותר, ככה שמחתו על מצויאת הפנס והאור המגיע דרכו גדולים יותר, כך הוא הדבר בדורנו, שחושך מכסה ארץ, וככל שהאדם מאיר יותר בהתקרבותו לבורא יתברך בימים אלו, הוא זוכה להאיר לכל העולם כולו, וזכותו גדולה היא עד מאד.

מהישיבה, ואמר לרעייתו שתיתן קודם לבחור לאכול כי הוא צריך לחזור ללמוד בישיבה, והוא אינו ממהר כמותו. וכך זכה לגדול בצילו הגדול וללמוד ממנו רבות. ואבא תמיד היה אומר לנו כילדים: "וכימה אתם חושבים, שמרן ה'חפץ חיים' לא היה צריך לחזור ללימודיו?! אלא שהוא רצה ללמד אותנו, כי לימוד התורה של הבחור אינו פחות חשוב מלימודו של מרן ה'חפץ חיים'!!!". כמה אהבת ושמחת התורה זה החדיר באבא, שאכן השקיע בנו זאת בכל כוחו.

איך זוכים אכן להתקרב לעבודת הבורא?

לפני כט"ו שנים היתה תאונת דרכים קשה שבה הייתי מעורב ונפגעתי קשה. במשך שלושה חודשים הייתי שרוי במצב סכנה חמור, כשלא יכולתי לנוע כלל, וכל תזונה לוותה בכאבים עזים. מה עשיתי באותם ימים? חשתי את הבורא, הודיתי והתפללתי שיושיע אותי, כי רק הוא זה שיכול לסעדני.

לצידי שכב יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, והוא שכב במצב הרבה פחות קשה משלי, והוא כל העת אמר לסובביו, כמה הוא מקנא ביהודי השוכב לצידי, שהוא כל העת מתפלל וחש מיצוי בפנייה לבוראו ובתפילה אליו, ואילו הוא מכלה את זמנו ואינו עושה דבר בכל סדר יומו.

ואכן, השמחה היא חלק מרכזי בעבודת האדם, אם אדם היה יודע למה הוא קם מידי בוקר, ומה הוא נצרך לעשות בכדי להשתלם בעבודתו, ובוודאי אם ידע האדם שהכל תלויים בו, כי כל יחיד יכול בימים אלו להכריע את הכף כפי שאמרו הקדמונים ודומה הדבר לאחד שרואה בניין מט ליפול, ויודע הוא כי במעט מלט לחזקו יכול הוא להציל את העניין שלא ייפול הבניין כלל, וכי היה מי שמוותר על המטרה לחזק את הבניין ולדאוג שלא ייפול. כך הוא הדבר בכל דבר ודבר, שאם ידע האדם שהוא מחזק את רוחו ונשמתו לעלייתו, וכי לא היה משקיע בכך כל שבידו?!

אלא שרעת הדור בימינו היא, שאנשים לא יודעים להעריך מהי כל פעולה הנעשית על ידם.

במה ניתן להתקרב בימינו כשהמרחק הוא כה גדול?

כשהיינו ילדים וגדלנו בשכונת חליסה בחיפה, בקושי היה לנו דבר מה, בישלו בפרימוס והיתה דלות גדולה, אך מה נחרט בראשי יותר מכל? השמחה שהיתה בבית כשאבא זצ"ל רכש את כל הסט של ש"ס וילנא חדש. אבא ידע להחדיר זאת מבלי לומר מילה, ידענו שלערך התורה אין דבר הדומה לו, גם לא הון גדול וחשוב ככל שיהיה. כהרגלנו דרנו חמישה ילדים בבית עם חדר אחד, וכשרצינו ללמוד דבר מה, אבא היה לוקח אותנו לבית המדרש ללמוד שם, ובאחד הימים אני מתהלך עם אבא בדרך לבית המדרש, ולהפתעתנו בית המדרש היה נעול. מה צריכה להיות המחשבה בליבו של כל ילד שרואה זאת לנגד עיניו?! זיק של שמחה שאולי נפטרנו מלימוד...

אך אבא לא אמר מילה, הוא תר וחיפש חלון שניתן לדלג ולקפוץ בו, וממרום שנותיו קפץ וחדר בחווה לבית המדרש ואנו הילדים אחריו, הלימוד לאחר מכן היה בעריבות מיוחדת, ראינו שזה הדבר

מסופר על מרן רבי ישראל סלאנטר זצ"ל, שפנה פעם ביום הכיפורים לאחד המתפללים וביקש לשמוע: "מה השעה כעת?". הלה היה שקוע באווירת יום הדין וחרדה אפפה אותו, ובשל כך לא השיב לרבי ישראל על שאלתו. העיר לו רבי ישראל: "וכי מפני שהינך מפחד מאימת הדין אני אשם?!"

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

אם נתבונן בהליכות חייהם של גדולי הדורות, נראה בחוש כי אלה שהיו מיוחדים במידותיהם הזכות והטהורות, שאת כל אישיותם העניקו לכלל ישראל, זכו למושגי גדלות בלתי נתפסים בתורה ובשאר מעלות, למעלה מכוח אנוש ממש. כי התורה והמידות המידות והתורה חטיבה אחת, בלתי נפרדות הן.

שמעתי מאבי מורי שליט"א, כי פעם ישבו שני יהודים בחדרו של מרן ה'חזון איש' זצוק"ל והציעו בפניו טענותיהם בענין מסוים שפרץ ויכוח ביניהם. בתוך להט הדברים התבטא האחד על השני: "הוא שקרן".

"אל נא תאמר שקרן על זולתך", העיר לו ה'חזון איש' על אתר. "אבל מה אעשה?", טען הלה בפני ה'חזון איש', "והרי הוא באמת שקרן".

השיבו ה'חזון איש': "לפחות תאמר שהוא אינו דובר אמת אבל לא שקרן". בהטעימו: "מבן ישיבה מצופה שהשפה שלו תהיה שפה נקיה".

חז"ל אומרים (ברכות סד.): "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם". שאל מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', הרי בדיוק בשביל מטרה זו של השכנת שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו ישנם עסקנים, יועצים ודיינים למיניהם? ממתו הוטל על כתפי תלמידי חכמים להשכין שלום? ופירש, כי עצם מציאותו של התלמיד חכם משרה שלום. ההליכות

מסופר כי אבי תנועת המוסר, מרן רבי ישראל סלאנטר זצ"ל, פנה פעם ביום הכיפורים לאחד המתפללים וביקש לשמוע: "מה השעה כעת?". הלה היה שקוע באווירת יום הדין וחרדה אפפה אותו, ובשל כך לא השיב לרבי ישראל על שאלתו מאומה אלא פשוט התעלם. העיר לו רבי ישראל: "וכי מפני שהינך מפחד מאימת הדין אני אשם?! אדרבה, ככל שאתה מתעלה במדרגותיך ביום הקדוש הזה עליך להכפיל ולשלש את מידת הזהירות בכבוד חברך".

כנגד זה יש לנו דוגמה מופלאה כיצד נהג האדם השלם מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, אשר למרות היותו אחוז במעלות עליונות כל לבו היה למען זולתו. וכפי שהיטיב להגדירו בלשונו הוא בנו הגאון רבי אריה לייב זצ"ל בספרו 'דוגמא מדרכי אבי' (אות יב) כך: "בפועל היה דעתו תקוע תמיד בבין אדם לחברו, בין בדברים גדולים בין בקטני קטנות".

הבה ונשמע, מה היתה דאגתו של ה'חפץ חיים' בליל יום הכיפורים הקדוש?

מסופר כי שנה אחת בליל יום כיפור, לאחר שקהל המתפללים עזב את בית המדרש, נותר ה'חפץ חיים' לבדו להמשיך בעבודת הקודש לאור עששיות בודדות. לפתע הוא שם לב לרחש מסויים בבית המדרש. הוא הסתובב אחרונית ומבטו נתקל בבחור פלוני מבוגר, מאומללי העיירה, אשר שנים רבות מנסה למצוא את זיווגו ללא הצלחה.

נכמרו רחמיו של ה'חפץ חיים' ומיד עזב את כל ענייניו הנשגבים והלך למקומו של הבחור והתיישב לצדו. הניח ידו על כתפו והחל לעודדו ולחזקו. ה'חפץ חיים' שיתף אותו במה שעבר עליו בעצמו מילדות, וגולל איתו את מסכת חייו הקשים ביתמות ועוני, כל זאת במטרה לנטוע בו תקווה ואמונה כי גם לו מחכה עדיין עתיד מזהיר.

רבי אריה לייב, בן ה'חפץ חיים' מציין בספרו, כי כך גם בשנה אחרת בליל יום הכיפורים קיבץ ה'חפץ חיים' את כל הבחורים המבוגרים, ועוררם וזירזם להשתדל למצוא את זיווגם בשנה זו.

כל זה כאמור בליל היום הקדוש! הדאגה הכנה וההשתתפות האמתית בצער הזולת היו עבודת היום של ה'חפץ חיים'!

ואכן כך זכינו לראות ולשמוע אצל כל גדולי ישראל, כפי גדלותם והשגתם העצומה במכמני התורה, כך הצטיינו עד מאוד במידותיהם הנפלאות. ההשגות הגבוהות שלהם לא מנעו בעדם מלרדת אל העם, להביט על צרכיו של כל אחד ואחד כמעלה ראשונה בחשיבות.

הנאצלות שלו, האנושיות המוסרית שלו, האכפתיות שלו כלפי הסביבה, מביאות שלום ושלחה לעולם. נעים לשהות בארבע אמותיו, כיף להימצא במחיצתו. כשאדם עובר סמוך למאפיה, בין אם יחפוץ ובין אם לאו הוא יריח את ניחוחות המאפים למיניהם הנאפים בה; כך מי שעומד סמוך לתלמיד חכם אמתי שהתורה מנוטת את חייו, בין אם יחפוץ ובין אם לאו יחוש בנעימותו המיוחדת, ברוגע ובשלחה שהוא מוסיף בעולם בעצם הימצאותו. זוהי כוונת חז"ל "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם", מרבים שלום לאו דוקא על ידי מעשיהם אלא על ידי הימצאותם.

"מידותיו של רבי חיים עוזר היו מופת חי לעולם כולו"

אם תמיד אנו רגילים לשמוע פלאות אודות גאון הגאונים, מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, רבה של וילנה ובעל ה'אחיעזר'. על גאונותו המרקייעה שחקים, על כשרונו הכביר, על כוחו הגדול לעסוק בכמה דברים בבת אחת ועוד ועוד, הרי שגדולי תלמידיו ומקורביו כשרצו לבטא את התחומים שהתייחד בו היו מעלין על נס בהדגשה דוקא את מידותיו הנאצלות, את לבו הרחום להרגיש צער ולהלך כנגד רוחו של כל יחיד ויחיד.

הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל, רבה של פתח-תקוה, שנמנה בצעירותו על מקורביו של רבי חיים עוזר, כתב מאמר הערכה בקובץ הוותיק 'מאסף', שם הוא מעלה על נס את טוהר מידותיו בלשונו המליצית והנפלאה כך:

"על גדול הדור הזה עלינו לקונן את קינת ירמיהו: 'איכה יועם זהב'. כל אישיותו היתה דומה לארנטיס של זהב, ידיו גלילי זהב ראשו כתם פז, עיניו כעין הבדולח ולבו לב הזהב. היה שופע אהבה וחיבה לכל אדם מישראל, וכל גופו היה אבן טוב ומרגליות, משובץ בעדי עדיים של תכונות נפשו ומדותיו הנשגבות, שאף גדולי ישראל יכולים ללמוד מהן הרבה. הוא לא הניח תמורתו בדור יתום זה ואף בדורות רבים. גאון כזה בעל שלמות מקיפה כמותו הוא חזיון יקר!". כעין זה התבטא גם אחיינו של רבי חיים עוזר, הגאון הצדיק רבי אליעזר אליהו דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', במאמר שכתב לזכרו: "לא היה דומה לו באהבת ישראל, בנשיאות עול עם חברו, ביכולת לחוש את סבל הזולת עוד יותר מסבל עצמי... מידותיו הטהורות היו מופת חי לעולם כולו. כל מי שחפץ בדורנו לדעת כיצד הן המידות הטובות - היה עליו לנסוע לוילנה כדי לראות את רבי חיים עוזר זצ"ל".

שמעתי מהגאון רבי יצחק ברוק שליט"א, ראש ישיבת נוברהרדוק בירושלים, כי שמע מאביו הגדול הגאון הצדיק רבי בן ציון ברוק זצ"ל, כי כאשר ביקר פעם בוילנה אצל רבי חיים עוזר, ובעודם עסוקים בסוגיות התלמוד יצאו לרחובה של עיר. באמצע הדרך ניגש אליהם מאן דהוא ובריר: "התדעו היכן מתגורר פלוני?". "הן", השיב רבי חיים עוזר כשהוא מחווה באצבעו, "תעלה כאן את המדרגות הסמוכות, תפנה ימינה ומיד לאחר מכן שמאלה ותגיע למחוז חפצך", ובתוך-כדי-דיבור פנה למלווהו רבי בן-ציון וביקשו

אם מוכן להואיל בטובו לקחת את האיש למקום שביקש. רבי בן-ציון מיהר למלא אחר בקשתו, ולאחר שחזר שאל את רבי חיים עוזר מדוע ביקש ממנו לקחת את האיש עד הכתובת שביקש ולא הסתפק בהסבר מילולי בלבד. השיבו רבי חיים עוזר: "הרי כאשר היהודי הזה בירר היכן הכתובת שמתי לב כי הוא מגמגם וחש אי נעימות עד שבקושי אזר אומץ לפנות אלינו. חששתי כי אם לא הבין בדיוק את הסברי יאלץ לשאול שנית את העוברים ושבים. מדוע שנגרום לו שוב אי נעימות, לכן ביקשתי ממך שתקח אותו עד למקום...".

כזה היה רבי חיים עוזר; גאון עולם במידות! מומחה לחדור לרגשות השני!

מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א רגיל לספר בהתפעלות את ששמע פעם מרבה של מונטריאול, הגאון רבי פנחס הירשפרונג זצ"ל, שנמנה על אחד מאדירי התורה המובהקים בדור העבר; כי בבחרותו כאשר למד בישיבת 'חכמי לובלין' אצל מרן הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, כשנסע הביתה באחת הפעמים יעץ לו רבו רבי מאיר: "כדאי לך להיכנס בדרך לוילנה, להיכלו של רבי חיים עוזר, אצלו תוכל לראות מהו אדם השלם".

כמצוות רבו עבר רבי פנחס דרך וילנה, נכנס לרבי חיים עוזר ושוחח עמו בסוגיא בה עסק, ובדבריו הזכיר סברא מסוימת המוזכרת במסכת 'במות דף נז. רבי חיים עוזר תיקנו על אתר כי הסוגיא מופיעה בדף נח. אמר רבי פנחס: "נתי ספר ונחזי". וכבר ניגש אל ארון הספרים וביקש להוציא את הגמרא מהארון, אך רבי חיים עוזר מנע בעדו: "זה לא!".

תגובתו של רבי חיים עוזר עוררה תמיהה אצל הנוכחים, שסברו לתומם כי כנראה רבי חיים עוזר חושש על כבוד תורתו בתור רבה של וילנה, שמא ייוכח טעותו ברבים, ולכן מונע מהאורח לראות את הגמרא בפנים. אך מאוחר יותר כשיצא רבי פנחס מביתו ופתח את הגמרא ראה כי הצדק עם רבי חיים עוזר, הסוגיא אכן מופיעה בדף נח, והוא זה שטעה קודם. אז הבין למפרע כי למעשה רבי חיים עוזר לא רצה שרבי פנחס יוכח ברבים, ולא שחשש על כבוד תורתו...

מאחורי הגאונות האגדית של רבי חיים עוזר והידענות הבלתי יודעת קץ שלו עמדה דמות אנושית ואצילית במיוחד, שכל כולה היתה נתינה לכלל ישראל, לבו לב כל ישראל, ליחיד ולרבים, לכלל ולפרט, ובזה זכה בהישגיו הכבירים.

"לא מצאתי שום עצה לתיקון המידות מלבד לימוד המוסר"

כיצד הגיע רבי חיים עוזר לידי מידות טהורות ומזוקקות כאלו? וככלל, מהו הדרך לרכוש מידות טובות וטהורות?

הנה ידוע מה שסיפר מגיד המישרים, הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל, כי פעם ביקר אצל רבו המשגיח הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל בחודש אלול, וכיון שנהג רבי שלום בתענית דיבור החל מראש חודש אלול ועד לאחר יום הכיפורים, שוחח עם

הסוד התגלה לי לאחר שלושים שנה. כאשר שהיתי בציריך במסגרת מסע הרצאות באירופה, התקשרתי לרבנית רוזגרטן, אחת משלוש המשפחות שנמנו עם מכרי הורינו, ושאלתי אותה לפרש התעלומה הזאת. היא סיפרה לי את הסיפור הבא:

הרב משה גרילק שיחי': אני מפרסם את התיעוד הזה, כדי להודות שוב להשגחה העליונה שהיטיבה עמי ומיטבה עמי ללא הרף

מאת: הרב יהושע לייבזון

"שימו לב! לְבַבְכֶם לְכָל הַדְּבָרִים" (דברים ל"ב, מ"ו)

היינו ארבעה ילדים קטנים שנעקרו ממש מזרועות הוריהם. אני אחותי חוה הצעירה ממני בשנה (בת חמש, אתם מבינים!?) ועוד אח ואחות נחמה ונחום ברונר. ילדי מכרים של הוריי, שהסתתרו איתם בכפר צרפתי נידח, כשהם מנסים לברוח מפני הגרמנים ומשפתי הפעולה הז'נדרמים של שלטון וישי, הנאמן לנאצים. ההורים שלנו, אף שברחו מבלגיה אל האזורים הכפריים של צרפת, התגלו בסופו של דבר על ידי שליחי השטן. "כפי שסיפרו לי שנים רבות לאחר מכן, הם החליטו לנסות להציל לפחות את הילדים מן הגורל האכזר הצפוי להם.

כך נמצאה הצרפתייה, אשר תמורת תשלום הגון הסכימה להסתכן ולהבריח את הילדים, כלומר אותי ואת שלושת הילדים שהיו נתונים ל'פיקודי', לשווייץ. הוטל עליי להיות 'המבוגר האחראי', הילד הצעיר המוביל את הילדים למדינה ששמרה היטב על ניטרליותה, ולא נקלעה למערבולת המלחמה האיזומה.

קיבלתי לידי פתק, שבו רשומים היו שמות מכרים של הורינו שבשווייץ וכתובות מגוריהם, כך שאם יזכנו הקב"ה ונצליח לגנוב את הגבול ולהגיע אל מקום מבטחים, יהיה עליי (נא לזכור: בן שש!) למצוא דרך להודיע לידידים השווייצריים של הוריי, שילדי מכיריהם הגיעו.

"בינתיים, בדרך מחתרתית כלשהי, כך למדתי אחרי שנים רבות, הצליחו הוריי להודיע למכרינו היהודים השווייצריים, שהילדים בדרך ואנו אמורים להגיע, אם כמובן לא ניתפס חלילה בידי הגרמנים בעת חציית הגבול.

"אני לא זוכר כיצד הגענו אל אזור הגבול שבין צרפת לשווייץ. דומני שנסענו ברכבת בחברת 'האשה' הצרפתייה. אני כן זוכר כיצד צעדנו על כביש, שבהמשכו הזדקר מחסום, מחסום שעליו ניצב ביתן של עמדת שמירה, ובסמוך אליו התגודדו מספר שוטרים חמושים. אני זוכר שהבנתי, ששם, מן העבר השני של המחסום, נמצאת שווייץ שאליה אנו חייבים להגיע. גם הבנתי במוחי הקטן, שאנחנו לא יכולים פשוט לחצות את המחסום, ואם אולי דמיינתי שאנו נעבור

דרך המחסום, הרי שהשוטר שניצב לפתע מולנו ונשקו דרוך, דרש מאתנו בקול מאיים להתרחק מסביבות המחסום, ובכלל להסתלק מן המקום. כנראה קלט מהי כוונתה של הצרפתייה, שמצאה לה מקום לטייל עם ארבעה ילדים קטנים בדיוק ליד הגבול.

"אני זוכר שהאישה הצרפתייה השיבה לו בניחותא: 'אנחנו סתם מטיילים באזור', ואז הובילה אותנו אל היער אשר בתוכו עובר הגבול שבין צרפת לשווייץ, בין מדינת הדיכוי והמרדף לארץ החופש והשלווה.

"מתישוהו התרחש רגע שבו היינו לבד בלי המלווה שלנו, אני זוכר את הפחד הנורא שאפף אותי פתאום. עצי היער היתמרו אל על ונראו גבוהים ביותר. קרני השמש, אם היא בכלל זרחה באותו יום, לא חדרו מבעד לצמרות העצים, כך שפילסנו את דרכנו בחשכה. הלכנו והלכנו, ארבעה ילדים קטנים, בינות לעצים, איננו יודעים מה מחכה לנו בסופו של השביל. היינו לבד כל כך. אולי בכינו, אולי לא. אני זוכר שחלפנו על פני נחל קטן והמשכנו ללכת. כמה זמן? איני יודע.

"ואז אני זוכר שהגענו לאיזושהי פרשת דרכים קטנה. השביל שצעדנו עליו התפצל לשניים. עמדנו שם ארבעה ילדים קטנים וחכינו. למה חכינו? איני יודע. אני סבור שהיה קשה לנו להחליט אם להמשיך בשביל השמאלי או שמא לנסות אל עבר השביל הימני.

הילדים שתחת חסותי שלחו לעברי מבט מבוהל ותוהה. מיד דאגתי להיפטר מן הפתק שהיה טמון בכיסי ובו רשומים היו השמות והכתובות של מכרינו שבציריך. עד כמה שזכור לי, מזיכרוני הילדותי, בלעתי את הפתק, העלמתי אותו מהכיס, כפי שהדריכו אותי לעשות

החביבים הללו? אין לי מושג! ובמשך שנים לא היה לי מושג. באותה שעה עמדנו נבוכים, והנה אחת מהנשים מספרת לנו שמפרידים בינינו. כל אחד מאיתנו הולך למשפחה אחרת, המאמצת אותנו. כבר לא נהיה ביחד, ואנחנו לא מכירים את האנשים הללו. מה שהחזיק אותנו קצת בחיים מרגע הבריחה, היה העובדה שהיינו כל הזמן ביחד. ופתאום שוב עלינו להיות לבד, בעיר זרה, בלי הורים, אצל אנשים שאנו כלל לא מכירים. שום סצנה לא עזרה לנו כמובן. נפרדנו זה מזה בעל כורחנו.

"עד היום, יותר מפעם, אני חושב על השגחה העליונה המיוחדת, שסוככה עליי בתקופה שבה הושמדו כמיליון וחצי ילדים יהודים, לאחר שנות סבל וייסורים. השאלה למה אני דווקא זכיתי להינצל, מציקה לי למעשה עד היום... אבל עובדה אחת חסרה לי בתיעוד הזה, איך נודע להם על קיומנו? הרי את הפתק, עם שמותיהם וכתובותיהם של ידידי ההורים, הרי השמדתו כמו פי!"

"הסוד התגלה לי לאחר שלושים שנה. כאשר שהיתי בציריך במסגרת מסע הרצאות באירופה, התקשרתי לרבנית רוזנגרטן, אחת משלוש המשפחות שנמנו עם מכרי הורינו, ושאלתי אותה לפרש התעלומה הזאת. היא סיפרה לי את הסיפור הבא: הם היו מודעים לכך שהילדים של משפחות גרילק וברונר אמורים להגיע לשווייץ. על כן הרבו לבדוק ברשימות הפליטים שהצליחו להסתגל למדינה זו והשלטונות נהגו לפרסמן. אבל למרבה הצער והדאגה, אנו לא הופענו בהן. בלבם עלתה המחשבה המפחידה, שיתכן שנתפסנו בידי הגרמנים וגורלנו נחרץ. אולי היינו חלילה וחס, הילדים הירוים ההם, בשביל השמאל..."

"והנה באחד מימי שישי, היא נסעה לבקר חולה המאושפז בבית חולים בלזאן, אחת מערי שווייץ. כאשר צעדה במסדרון בית החולים, היא הבחינה בפתחו של אחד החדרים בילד קטן המדבר בקול בצרפתית, ופנה אל מישהו שנמצא בתוך החדר. תוך כדי

"העצירה, ההיסוס והתהייה, כפי שהתברר לנו לאחר מכן, היו גורליים... כי לפתע פתאום הופיע מאי שם חייל וקרא לנו בגרמנית: 'בואו הנה!' הבטתי כה וכה ופחד מצמית תקף אותי. כששמעתי את השפה הגרמנית, חששתי שאולי החייל העומד מולי הוא חייל גרמני. הילדים שתחת חסותי שלחו לעברי מבט מבוהל ותוהה. מיד דאגתי להיפטר מן הפתק שהיה טמון בכיסי ובו רשומים היו השמות והכתובות של מכרינו שבציריך. עד כמה שזכור לי, מזיכרוני הילדותי, בלעתי את הפתק, העלמתי אותו מהכיס, כפי שהדריכו אותי לעשות במקרה של תפיסה בידי הגרמנים.

"החייל התקרב אלינו, והורה לנו ללכת בעקבותיו. כלום הייתה לנו ברירה? ברכינו פקו, רגלינו כשלו, וכך צעדנו אחריו. לא הרחק עמד רכב צבאי קטן. בלא אומר ודברים הוא דחף אותנו לתוכו והפלגנו בנסיעה. אני זוכר שישבתי מכונס בתוך עצמי אחוז פחדים. הילדים הקטנים הצטנפו לצידי. האם בכיתי? אולי. כמה זמן נסע הרכב? שוב, לא יודע להשיב. לבסוף הגענו לביתן קטן, ומיד כשהוציא אותנו החייל מן הרכב, הוא דחף אותנו אל רצפת הביתן. 'תורידו את הראש!', ציווה.

"לא הרחק משם, הבחנתי בפטרול גרמני הצועד לו לאטו, והחייל שאסף אותנו לא רצה שהוא יראה אותנו. בזיכרון מעורפל, כמדומני שהוא הסביר למי שהיה בביתן, כנראה קצין, שהוא ראה ילדים הצועדים בשביל השני, היכן שנעצרנו והתלבטנו לאן להמשיך, וזמן קצר לאחר מכן שמע יריות העולות מכיוון השביל... באותו רגע נעתקה נשימתו. או אז בדיוק התברר לי לשמחתי, שאנחנו נתונים בידי של חייל שווייצרי. אילו הייתי מחליט שנצמד בשביל השני, היינו נופלים היישר לידיהם של הגרמנים.

"ושוב אנו נוסעים והפעם מגיעים אל מחנה גדול, החייל שהביא אותנו עמו, הושיב אותנו ליד שולחן כלשהו, שעמד קרוב מאוד למטבח, ונעלם. הצטנפנו מלאי פחד, שומרים על שקט, לא מעיזים לפצות את הפה.

"עבר זמן מה. הריחות שיצאו מן המטבח, עוררו את בלוטות הרעב שהיה חזק. ואז לפתע ניגש אלינו חייל שווייצרי, הוא שאל אותנו בצרפתית מי אנחנו. ענינו לו שבאנו לכאן מצרפת, ואז הוא שאל: 'אכלתם?' השבנו בשלילה. זכור לי כיצד הוא מיד נכנס למטבח, ולא עבר זמן רב עד שקיבלנו, כל אחד מאיתנו, צלחת מרק הזכורה אצלי עד היום לטובה..."

"ושוב, יסלחו לי קוראיי, אני זוכר מעט מאוד מאותו מחנה. אני זוכר שהכניסו אותנו אל צריף ארוך שהיו בו אנשים רבים, מבוגרים עם ילדים. לא היו מיטות בצריף, כי אם קש היה מפוזר על הרצפה ועליו ישנו בלילה. אותנו, הילדים שמקורב באו, גירשו תושבי הצריף בזעף, עד שמצאנו איזו פינה לישון בה בקצה הצריף. לימים למדתי ללמד זכות על האנשים הללו, שלא גילו טיפת רחמים עלינו. ילדים צעירים ובודדים, הם היו בעצמם פליטי חרב כמונו, מרי נפש, שבדיוק באותם הימים גם הם הצליחו להבריח את הגבול.

"ולמחרת אנו בציריך בבית יפה, ואנשים מכובדים עומדים מסביבנו, מחייכים ומדברים אלינו בחביבות, איך הגענו לכאן? מי הם האנשים

לאחר התפילה קבלתי הלם נוסף, כאשר אחד מהמתפללים, יהודי שנראה כבן תשעים, התקדם לעברי, הושיט לי את ידו לשלום והציג עצמו בשם 'עמרם דויטש'. באצילות ראויה לציון, הוא פתח וברך אותי בחום לרגל התמנותי כרב בית הכנסת, ורק לאחר מכן אמר לי בעדינות: "רבי, שמת לי לב שאיחרת הבוקר. רבי יקר, ממש כואב לי לראות אנשים מגיעים באיחור לתפילה..."

הרב יואל גולד שליט"א, מרבני לוס אנג'לס שבקליפורניה, על היום הראשון לכהונתו בבית הכנסת

"ותשובה ותפילה..."

הסיפור שלפנינו הוא מאוצרו של הרב יואל גולד שליט"א, מגדולי מזכיי הרבים ומרבני לוס אנג'לס שבקליפורניה. וכך מספר הרב גולד: לעולם לא אשכח את היום הראשון שבו התחלתי לשמש בקודש, כרב בית הכנסת 'בית נפתלי' בלוס אנג'לס. יום קודם לכן הודיעו לי הגבאים, כי תפילת שחרית במקום מתקיימת בשעה שש ורבע, וכי מתוקף תפקידי עלי להתפלל במניין זה.

השכמתי קום. אולם לבית הכנסת נכנסתי באיחור של דקה אחת, בסך הכל... צג השעון הדיגיטלי שעל הקיר בכניסה לבית הכנסת, הורה על השעה שש ושש עשרה דקות, אולם כשנכנסתי להיכל בית הכנסת ציפה לי הלם חיי. שמת לי לב שרוב חברי הקהילה המבוגרים כבר יושבים במקומם, עטופים בטליתות ועטורים בתפילין, וממתנינים לרב שיתחיל בסדר התפילה.

המחשבה שחלפה בראשי באותו רגע היתה: 'יואלי, מה קורה כאן?'. בסביבה שבה גדלתי בצעירותי, איחור של דקה היה יכול לעיתים להיחשב הקדמה של חצי שעה... אולם זמן רב לחשוב לא היה לי. התעטפתי במהירות בטלית ובתפילין והתחלתי להתפלל.

לאחר התפילה קבלתי הלם נוסף, כאשר אחד מהמתפללים, יהודי שנראה כבן תשעים, התקדם לעברי, מחלקו האחורי של בית הכנסת, הושיט לי את ידו לשלום והציג עצמו בשם 'עמרם דויטש'. באצילות ראויה לציון, הוא פתח וברך אותי בחום לרגל התמנותי לרב בית הכנסת, איחל לי את מיטב האיחולים ורק לאחר מכן אמר לי בעדינות: "רבי, שמת לי לב שאיחרת הבוקר. רבי יקר, ממש כואב לי לראות אנשים מגיעים באיחור לתפילה. אנא ממך, עשה כל מאמץ כדי שתגיע בזמן מחר..."

הייתי כה נבוך ומבוויש, עד שהחלטתי בו במקום להגיע למחרת חצי שעה מוקדם יותר. בתוך תוכי הייתי נחוש לעשות הכל, כדי להגיע לפני ר' עמרם דויטש... באותה שעה לא ידעתי, כי רבי עמרם הוא זה שפותח בכל בוקר את בית הכנסת בשעה חמש לפנות בוקר. ובכן, אפוא, כאשר הגעתי למחרת בשעה רבע לשש, הוא כבר ישב

במקום, הוגה מתוך ספר המשניות שלפניו, אומר תהילים ושותה קפה בניחותא.

לא היה לי כל סיכוי להשיגו...

חלפה שנה תמימה עד שהבנתי את סודו של ר' עמרם - מהי תפילה בעבורו. היה זה באחת השבתות, בשעת אחר צהרים, כאשר כבר הייתי מיודד עם ר' עמרם. שוחחנו, לא בפעם הראשונה על קורותיו בשואה, ור' עמרם אמר לי אז:

"התמוז מזלי והצלחתי לצאת מגיא ההריגה באושוויץ, למחנה עבודה ששמו היה 'בונה'. לעולם לא אשכח את הכיתוב שליווה אותי בצאתי מאושוויץ ובכניסתי לבונה: 'העבודה משחררת'... בלילות נאלצתי לחלוק דרגש עץ עם עוד שלושה אסירים כמוני. בוקר מקפיא העצמות, בחורף הפולני, חממנו זה את זה בחום הגוף המועט שנותר בנו."

"באחד הלילות לחש לי אחד מחברי לדרגש, לחישה ששינתה את חיי: 'עמרם, אגלה לך סוד שאפילו שני שותפינו האחרים אינם יודעים אותו. אני מבקש ממך, שאף אחד מלבדך לא ידע על כך.

"אני יורד עכשיו אל גומחה הנמצאת מתחת לצריף המגורים, יש שם זוג תפילין שמחכות לי... אעמיד פנים שאני הולך להתפנות, וכמה

פעם פגש בעשיר גדול, שהיה בדרכו לחברת הביטוח על מנת לבטח את נכסיו, והנה כאשר נפגשו, צץ במוחו של העשיר רעיון, והציע אותו לרבי נחום: "רבי! אני בדרכי לבטח את נכסיי בחברת הביטוח, אך אם יבטיח לי כבוד הרב שאם אתרום את סכום עמלת הביטוח לצדקה, לא יארע לנכסיי כלום, לא תשלוט בהם האש וכדו', אסכים לעשות כן..."

ה'חפץ חיים' מחיה את רבי ברוך בער • מה מועיל יותר מהשתדלות של ה'חתם סופר'? • חברת הביטוח של רבי נחום מהורודנא • סגולת 'החזון איש' להינצל מפרעות הערבים

הרב ישראל ליוש

"אָבִינוּ מְלִפְנוּ קָרַע רוּעַ גִּזְרֵי דִינֵנוּ"

בקשתינו מהקב"ה שיקרע את רוע גזר דיננו - טעונה ביאור, הלא אין ספק שטרם שגזר ה' את שגזר, הוא הפך בכל זכויותינו, בחן את סדר התשובה שערכנו או לא ערכנו, ורק אחר ששקל את הכל, גזר את דיננו. לו היה צד קל שבקלים להקל עוד על גזר הדין, סמוכים אנו ובטוחים שבוודאי היה עושה כן. אם כן, איך נעיז פנינו לבקש שיקרע גזר דין, שנקבע בפלס של אמת, בשקלול הרחמים המרביים שהיה ניתן לצרף?

בשלמא, כאשר מלך בשר ודם גזר דין, אפשר לבקש ממנו שיביט על הדברים בצורה אחרת, ומותר אף להעמידו על טעותו, אבל מלך מלכי המלכים, שיא האמת ומקור הרחמים, בזכות מה אנחנו מבקשים שיקרע את רוע גזר דיננו, אחר שכל טענותינו בוודאי נלקחו בחשבון?

"וְתִשׁוּבָה וְתַפְּלָה וְצַדִּיקָה מְעִבְרִין אֶת רוּעַ הַגְּזֵרָה"

יש לבאר שזו כוונת התפילה 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה', כל אחד משלושת עניינים אלו, תשובה, תפילה וצדקה, הוא סניגור מיוחד אשר בזכותו אנו מעוררים את זכותנו לבקש קריעת גזר הדין, אף לפני משורת הדין, ונפרט ונבאר:

תשובה

ה'תשובה' היא מתנה מיוחדת שברא הקב"ה, שעל ידה נמחקות העבירות שעשינו, ויש בזה חידוש גדול, שהרי לולא מתנת הקל לא היה שייך למחוק ולנקות את מעשינו המקולקלים שעשינו, אבל הקב"ה ברוב טובו וחסדו העניק לנו מתנה טובה, וכשמה כן היא 'תשובה', כי כל מהותה היא לשוב אליו ית', ועל אף שחטאנו וכביכול התרחקנו ממנו, באהבתו אותנו, הוא נותן לנו הזדמנות לשוב אליו בחזרה ולתקן את דרכינו הרעה והמרחיקה.

אם כן, יש לומר, שבכח זה אנו באים אל הקב"ה ומבקשים ממנו שיקרע את גזר דיננו, וכך אנו אומרים לו: 'ריבוננו של עולם! באהבתך

ובחמלתך יצרת את ה'תשובה', אשר כל מהותה היא מחיקת פעולות שנעשו על ידינו, כמו"כ, באותה אהבה וחמלה, הפעל את אותה יצירה גם על פעולותיך - גזירותיך, ומחק אותם, כי אתה הוא זה שקבעת שלגודל אהבתנו ההדדית, אפשר לשוב האחד אל השני ולמחוק מעשים ופעולות מרחקות'.

בספור הבא, נבין באמת מהי עוצמת ה'תשובה', למבינים ומשכילים במהותה!

כיבוד ההורים של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל מקמניץ, היה לשם ולתהילה, לאות ודוגמא. הוא לא חסך כל עמל ויגיעה כדי לספק לאביו את כל צרכיו, ותמיד דאג שכל משאלותיו יתמלאו במדויק.

כאשר גלה רבי ברוך בער עם ישיבתו ל'קרמנצוג', היה גם אביו בין הגולים, וגם שם דאג לכל מחסורו.

כאשר שבו מהגלות ל'וילנא', חלה האב ונפל למשכב, ורבי ברוך בער לא עזב את מיטת חוליו יומם ולילה. מקורביו אשר חששו לבריאותו, שנחלשה מהשהיה הממושכת ליד מיטת האב, הציעו לו שאחד מבני הישיבה יחליף אותו במשמרתו והוא יפרוש מעט למנוחה. לאחר ששכנעו אותו שבריאותו של אביו לא תינזק מכך,

הסכים שאחד מבני הישיבה ישהה בשליחותו ליד מיטת אביו. מחלתו של האב גברה, וכל מאמצי רבי ברוך בער להבריאו עלו בתוהו, וכאשר כבר היה מעל גיל שמונים, נפטר לבית עולמו. רבי ברוך בער התאבל עליו מאוד, אך מלבד צערו על מותו, חלשה דעתו עוד יותר כי האשים את עצמו שמא לא טיפל בו כראוי, ולו היה מטפל בו די הצורך, היה יכול להאריך את חייו יותר, כה גבר עליו צערו, ונפשו נשברה, עד שחששו לבראותו...

באחד הימים נפגש עם מרן ה'חפץ חיים' ז"ע, כאשר בא לאסיפה ב'וילנא', הם הסתגרו בחדר צדדי ושוחחו ארוכות בענין ה'תשובה'. ה'חפץ חיים' אחז בידו של רבי ברוך בער כדי להרגיעו ואמר לו: "התשובה מלבד שהיא מכפרת על החטאים, היא גם הופכת את האדם למציאות חדשה לגמרי. אחרי שהוא שב בתשובה, נפשו מזדככת ונטהרת מכל פגם".

שיחה זו היתה עבור רבי ברוך בער כמים קרים על נפש עייפה. נפשו שסערה מאוד מיראת הדין על מיעוט בכבוד אביו, נרגעה, ולאחר דברי ה'חפץ חיים' אמר: "אני אדם חדש, אין עוד טעם להצטער על העבר".

כל ימיו היה רבי ברוך בער חוזר על ספור זה, והביע את רגשי תודתו למרן ה'חפץ חיים', ואמר: "דער 'חפץ חיים' האט מיר ממש מחייה גווען..." - [ה'חפץ חיים' ממש החיה אותי...]

תפילה

לכאורה גם על תפילה יש לשאול: מהי 'תפילה'? וכי יש לנו ספק שאם היה מגיע לנו את מה שאנו מבקשים מהקב"ה, הוא לא היה נותן לנו? וכי הוא בשר ודם הזקוק, חלילה, לחנופה או דורון כדי לקבל ממנו דבר זה או אחר?

אלא, מבואר בספרים, שהתפילה עצמה יש בה כדי לקרב אותנו להקב"ה, ולהגביר את אמונתנו בו שהכל ממנו ית', עצם הקריאה אליו והבקשה ממנו מעוררת זכות נוספת, מעבר לזכויות המגיעות לנו בזכות מעשינו, ובעבור אותה זכות, הנקראת 'תפילה', אנחנו מבקשים את בקשתנו.

המביט מדגיש עוד יותר ואומר שכאשר אנו מתפללים ומחזקים את אמונתנו שהכל מאיתנו ית', הקב"ה מבטל את העונש, כי המטרה הושגה אף בלעדיו, שהרי מעצמנו הגענו להכרה ולאמונה בו ית'. הן הן הדברים גם לגבי בקשת קריעת גזר הדין, הבקשה הזו אינה עבור זכות שחלילה הקב"ה לא זכר ואנחנו מנסים לעורר אותה בתפילת 'אבינו מלכנו...', אלא התפילה עצמה היא הזכות שבעבורה אנחנו מבקשים שיקרע את רוע גזר דינו...

על גדולת כח ה'תפילה' נלמד מהספור הבא:

עז היה חפצו של מרן ה'חתם סופר' ז"ע, שתלמידו יתמנה לרב באחת העיירות שהרב שם נתבקש לישיבה של מעלה. הוא השתדל בזה מאוד, ואף התאמץ ונסע עם אותו תלמיד אל העיר המבקשת 'מרא דאתרא', והמליץ מאוד לראשי הקהילה על אותו תלמיד

שראוי הוא לכהן פאר כרב בעיירתם.

אך למרות כל השתדלויותיו של ה'חתם סופר', תלמידו לא נבחר למשרה הרמה, ודווקא המתמודד השני נבחר לכהונה. כאשר שמע זאת ה'חתם סופר', אמר: "אין בכח כל השתדלויותי לעמוד כנגד תפילותיו ודמעותיו של התלמיד חכם השני... הוא הרי שפך דמעות כמים בתפילתו שיזכה להיבחר כרב...".

צדקה

בהזכרת ה'צדקה', מבקשים אנו מהקב"ה שיתנהג עמנו במדת הרחמים 'מדה כנגד מידה', כשם שע"י הצדקה נוהגים אנו לפני משורת הדין ומטיבים עם ברואיו, והופכים את גזר דינו של הנזקק, מרע לטוב יותר, כמו"כ אנו מתחננים אליו ית' שיעשה עמנו צדקה ויתנהג עמנו לפני משורת הדין, ויהפוך את גזר דינו לטובה.

הסיפורים על 'צדקה תציל ממות' הם רבים, די אם נלקט אחדים, ונווכח שאכן 'זורע צדקות - מצמיח ישועות'.

מורו ורבו של מרן ה'חפץ חיים' ז"ע, הגאון רבי נחום מהורודנא זצ"ל עסק רבות בענייני צדקה, הוא נהג לאסוף כסף בעצמו מבעלי יכולת עבור עניי העיירות.

פעם בעת התעסקותו בענייני צדקה, פגש בעשיר גדול, בעל נכסים רבים, שהיה בדרכו לחברת הביטוח על מנת לבטח את נכסיו, והנה כאשר נפגשו, צץ במוח של העשיר רעיון, והציע אותו לרבי נחום: "רבי! אני בדרכי לבטח את נכסיי בחברת הביטוח, אך אם יבטיח לי כבוד הרב שאם אתרום את סכום עמלת הביטוח לצדקה, לא יארע לנכסיי כלום, לא תשלוט בהם האש וכדו', אסכים לעשות כן...".

"בטוח אני בזכות מצוות צדקה שתגן על רכושך..." - השיב רבי נחום להצעתו של העשיר. וכך הווה. מידי שנה בשנה היה בא העשיר לרבי נחום, תורם את סכום הביטוח לצדקה, במקום לבטח את נכסיו בחברת הביטוח...

באותן שנים פרצו שריפות רבות באזור, והן כילו את בתי הכפרים והשדות. בעלי בתים רבים איבדו את נכסיהם ונשארו חסרי כל, וראו איזה פלא, לנכסי העשיר שביטח אותם בחברת הצדקה, לא אירע כלום, האש דילגה עליהם כאילו לא היו כלל באזור הדליקה.

"האם מותר לי להסתכן ולנסוע אל מקום עבודתי ברמת גן, אחרי שהערבים התנקשו בנוסעי האוטובוס כמה פעמים, וכבר נפלו חללים רבים...?" - שאל יהודי את מרן ה'חזון איש' ז"ע, בימי מאורעות תש"ח.

"צדקה תציל ממות!" - השיב החזון"א בקצרה, ומאז הפריש היהודי חמישים אחוז ממשכורתו לצדקה...

שליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

ביום מן הימים הבחין אחד המלמדים, כי ישנו ילד בכיתה, שמדי יום ביומו, יוצא לחצר ומשחק באוכל. פשוט, הילד נהג לסיים לאכול, לאסוף שאריות מחבריו, לצאת לחצר ולהתחיל לזרוק אוכל לכל עבר. פעם התייחס לאוכל ככדור - הניפו אל על ושב ותפסו, פעם היה משליך את האוכל ימינה ושמאלה, לא פעם אף הרחק הרחק...

הדרך לזכות ביום הדין ולהיחתם לחיים טובים

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

וביום צום פפור יתתמון!

עודנו תחת הרושם העילאי של ימי ראש השנה שחלפו עלינו מתוך התרוממות הרוח, קול השופר עודו מהדהד באוזנינו ונעימות 'מלכויות זכרונות ושופרות' עודן מזדמרות בפינו. מתוך ימי ראש השנה אנו ממשיכים לעשרת ימי תשובה, הימים הגדולים שבין כסה לעשור, וניצבים לפני יום הכיפורים - בו הכל עומד להיות מוכרע באופן סופי.

בראש השנה הדברים רק נכתבו, אבל עכשיו הם עומדים להיחתם בחותמו של המלך, להיקבע לשנה שלימה. כל בר דעת מבין שהוא ניצב בימים גורליים ביותר, בעת בה חייו מוכרעים לטוב או למוטב. והוא שואל את עצמו 'מה אני יכול לעשות כדי לשפר את מצבי, איך אני יכול לפעול להיטיב את גזר דיני, רגע לפני הכרעתו הסופית?!' כולנו מקווים, שנכתבנו לשנה טובה, שנה מתוקה ומוארת, שנה של שמחה, בריאות, נחת מהילדים ופרנסה ברווח. אולם מי יודע... כל כך הרבה אנשים חשבו כך בשנה שעברה, ולאורך השנה גילו כמה טעו, למרבה הצער והכאב. הרי כל מה שקרה להם - נחתם אז, ביום הכיפורים, והתקווה הגדולה לשנה מתוקה - התנפצה לה אל סלעי המציאות, כמה כואב!

אז מה עושים? מה יכול יהודי לעשות, כדי להבטיח לעצמו הגנה ברגעים הגורליים שלפניו? איזה עורך דין שאין עוצמתי ממנו, יכול להציל את המצב? איזה כלי ניתן לקחת שיבטיח שמישהו יסדר לנו את העניינים ברגע האמת השמימי, שהסניגורים שלנו יעמדו בהצלחה באתגר? איך אפשר לסתום למקטרגים את הפה, ולהבטיח לעצמנו שנה טובה?!

הנה גילוי מיוחד, אותו חשף הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע בספרו 'קדושת לוי' בפרשת שופטים, וכמה כדאי להקשיב לגילוי של סניגורן של ישראל. הרי מי כמוהו ידע להמליץ טוב על ישראל, והוא סולל לנו את הדרך להמליץ טוב על עצמנו, להבטיח לעצמנו שהסניגורים הטובים בשמים - עובדים בשבילנו. הידעתם איך?

ובכן, מגלה הרה"ק מבארדיטשוב ז"ע, מסתבר שמי שמכריע את גזר דינו של אדם - הוא האדם בעצמו. מי שקובע אם הקטגור

ישלוט בדיון או שהסניגורים ינצחו אותו - זה האדם הנידון בעצמו. מי שמכריע את כף המאזניים, וקובע את פסק הדין לשנה הבעל"ט - הוא היהודי בעצמו, זה שנידון בבית דין של מעלה - הוא קובע בעצמו איך ידונו אותו, ולא רק אותו - אלא גם את כל העולם כולו, את כל שוכני תבל!

זה גילוי מדהים. אם כן - אנחנו יכולים לקבוע את גזר דינו במו פינו! בידינו הדבר! לא עוד חרדה, אין צורך במתח. פשוט אנחנו צריכים לגזור לעצמנו את גזר הדין! נו, הלא ברור מה היינו רוצים לגזור לעצמנו, ואיזו שנה אנו מפרגנים לעצמנו... אז איך נוכל לגזור אותה, לקבע אותה, להכריע שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה, לנו באופן אישי ולכל יושבי תבל?!

ובכן זה תלוי בנו - בצורה בה אנו דנים את זולתנו. יש מצוה מן התורה 'בצדק תשפוט עמיתך', זו מצוה על אדם לדון את חברו לכף זכות, לראות בו את הנקודות החיוביות, להמליץ טוב על יהודי אחר. מי שדן את חבריו לכף זכות - בכך הוא קובע שבשמים ידונו אותו לכף זכות, לשנה טובה ומתוקה. ומי שלא... - עדיף שלא להמשיך...

כלומר, ראית יהודי עושה מעשה שליילי? נראה לך שחברך נהג שלא כשורה? כדי להכריע את עצמך ואת העולם כולו לשנה טובה - הפוך בטובתו של חברך, החלט בלבך שבטח החמצת פרט חשוב, כי חברך לעולם לא היה עושה מעשה כה שליילי. וגם אם זה נראה הזוי, נשמע

לא הגיוני, על מעשהו של זולתך תולה דגל שחור בוהק - עדיין, אם תתאמץ לראות את הטוב, אם תדון את זולתך לכף זכות, גם בשמים ידונו אותך לכף זכות, ואת כל העולם אחרריך!

אז רגע לפני היום המכריע, טרם תעמוד בחמה בראש האילנות ואז נזעק 'פתח לנו שער בעת נעילת שער', הבה נחליט שאנחנו דנים את הזולת לכף זכות. מישהו תפס לך חניה? בטח הוא ממחר מאוד. פלוני לא סגר את החלון? כנראה האיש שכח. קבעתם שעה ולא הגיע בזמן? בוודאי היה פקק לא צפוי. ראית אותו צועק על מישהו? אולי יש לשני בעיה בשמיעה...

לדון לכף זכות זה אתגר מרתק, זה להפוך לסניגור תוך כדי תנועה, לראות בכל יהודי את הטוב, ורק את הטוב, וגם אם ראית משהו שנראה כמו מעשה לא טוב - להיות יצירתי ולהפוך אותו למשהו טוב. זה אולי לא קל, אבל מאוד משתלם: כי מי שדן את חבריו לכף זכות - דנים אותו בשמים לכף זכות. מי שמחליט שהוא מביט על זולתו במשקפיים חיוביות, מביטים עליו בשמים באותן משקפיים בדיוק. מי שמכריע לטובת זולתו - גם בשמים מכריעים את גורלו לטובתו!

בידינו הדבר לגזור לעצמנו שנה טובה, והעתיד של העולם כולו - נמצא גם הוא בידינו, זה תלוי רק בנו. הבה נדון כל אדם לכף זכות, ונקבל על עצמנו לנהוג כך גם לאורך כל השנה הבעל"ט. כך נזכה לגמר חתימה טובה, ולגזר דין מתוק במיוחד - שנה טובה ומתוקה!

4 מילים, מסר עוצמתי...

יוסי היה תלמיד כה מצטיין, בלי עין הרע, זרע ברך ה'. מוכשר מבני גילו, מבריק מבני כיתתו, עד שהמלמד שלו בכיתה ו' החליט שראוי ש'יקפוץ' שנה, ויעבור לכיתה ז' בעיצומה של שנת הלימודים. המנהל החינוכי בדק את העניין לעומק, בכל זאת - זהו נוהל חריג 'להקפיץ' תלמיד תוך כדי שנת הלימודים, אולם משנוכח לדעת כי יוסי אכן ילד כה מצטיין, מבריק ומוכשר - הבין שאין לו מה לעשות יותר בכיתה ו', ונקבע כי הוא עולה לכיתה ז'.

המעבר נקבע ליום ראשון שאחרי חנוכה, בתום חופשה קצרה, כדי שבכל זאת יהיה כאן קצת ניחוח של התחלה חדשה. בהתרגשות אין קץ שב יוסי לספסל הלימודים, ופנה לכיתה ו' ליטול ממנה את מיטלטליו. משם, קורן מאושר ומחוייך מאוזן לאוזן, חש זכות כבירה לבוא בשעריה של כיתה ז', הוא כבר ילד גדול...

חלפו כמה דקות, ואל כיתה ו' נכנס המלמד, לפתוח את היום. הוא מביט על שולחנו, ומבחין בפתק חצוף במיוחד, שההיגיון מחייב שמי שכתב אותו הוא יוסי, התלמיד המצטיין שעזב את הכיתה הבוקר. הוא קרא את הפתק שוב ושוב, ולא האמין למראה עיניו:

'ברוך שפטרני מעונשו שלה!'

כך היה כתוב בפתק, בכתב ילדותי, באותיות גדולות וברורות. המלמד התקשה להאמין: 'יוסי? דווקא הוא?!?! הילד המצטיין שאני ולא אחר נלחמתי כדי לשדרג אותו לכיתה הבאה, וברגע האחרון הוא נועץ בי חרב כה דוקרנית?!' כדי לוודא, שאל את תלמידיו מי הניח כאן את הפתק הלזה, והם אישרו כי אכן כן, יוסי הניח את הפתק

על שולחנו, פתק בו כתובה ברכה 'מפרגנת' במיוחד: 'ברוך שפטרני מעונשו שלה!'

עיניו של המלמד האדימו בזעם, כעסו היה נורא. לא רק שמדובר בחוצפה איומה, מדובר בבגידה כואבת. הרי כמה התמסר למען יוסי, כמה פעל למענו, כמה התאמץ כדי שימצא מקום בכיתה המותאמת לכישוריו ויכולותיו. והנה יוסי פוגע בו באופן כה נורא, פשוט דוקר אותו בלבד!

המלמד התקשה לחזור לשלוותו, נטל את הפתק ואץ רץ לכיתה ז'. הוא פתח את דלת הכיתה בתנועה חדה, נכנס פנימה בזעף, נעץ מבט ביוסי - תלמידו לשעבר, ושאל קצרות: 'יוסי, האומנם? האם אתה הנחת את הפתק הזה על שולחני?'

'כן', הנהן יוסי, ולנוכח אישורו פתח המלמד בצעקות, לעיני הכיתה כולה: 'האינך מתבייש? אני טורח למענך, עובד בשבילך, מתאמץ עבורך. כמה טרחתי כדי להעביר אותך לכיתה המתאימה לך, כמה מסרתי את נפשי כדי שתפתח ותתחנך באופן המיטבי ביותר. זו ברכת הפרידה שלך? ככה אומרים תודה רבה?!'

המלמד התנשף קמעא, והמשיך: 'אז למרות שהודות למאמציי אני כבר לא המלמד שלך, אבל את סמכויות הענישה כלפיך טרם איבדתי. לך הביתה, שם תחשוב טוב טוב אם נאה או יאה לכתוב כך למלמד!' - חתם המלמד את צווחותיו, לנוכח עיניהם הנדהמות של התלמידים...

יוסי? יוסי פשוט פרץ בבכי נסער. שתי עיניו כשני נחלי דמענות, הוא התנועע בהתרגשות ופניו סמוקות בביישנות. הוא השפיל את מבטו בחרדה, ואמר בשקט, תוך גמגום ביישני:

'אבל, אבל... אבל אני בכלל לא כתבתי את הפתק הזה... זה פתק שהילדים בכיתה כתבו לי, והנחתי אותו על שולחן המלמד - לטיפולו. אני לא כתבתי את הפתק למלמד, חבריי בכיתה לשעבר - כתבו לי את הפתק, כנראה בגלל שקינאו בי...' - השיב הילד באימה...

'מה???' - המלמד היה המום...

'כן', השיב יוסי בין פעיות בכיו, 'אני הנחתי את הפתק על שולחן המלמד, כדי להודיע שכך כתבו לי ילדים, שהם התנהגו כלפי באופן לא יפה, וכתבו זאת על פתק. זה פתק שכתבו לי, לא אני כתבתי אותו, בוודאי שלא למלמד!'

עתה, היה תורו של המלמד להיבהל כדבעי. באותו רגע קלט את עומק הטעות שעשה, כיצד בייש את תלמידו לעיני כל הכיתה על לא עוול בכפו. לא יוסי כתב את הפתק, הוא בכלל לא ניסה לפגוע. את הפתק כתבו ילדים ליוסי, ניסו לפגוע בו, והוא רק ביקש ליידיע על כך!

לשבחו של המלמד ייאמר, שכאשר התבהרה התמונה, לא נמלט מאחריות למעשיו, אלא שב לכיתה החדשה של יוסי, התנצל בפניו מעומק הלב על שפגע בו באופן כה קשה, ואף העניק לו סכום כסף - כדי שיקנה בו ממתקים עבור ילדי הכיתה החדשה...

סיפור מדהים זה, אותו שמענו מפי המלמד - גיבור המעשה, מחדד עד כמה לעולם לא נוכל לפרש משהו כפי מה שהוא נראה לנו. תמיד נחשוש כי יש משהו שאיננו יודעים, יש פרטים שאינם בהירים. אולי

עם בנו על חומרת מעשיו, יבטיח שהדבר לא יקרה שוב - כפי שקורה בדרך כלל...

אך הפעם - קרה משהו אחר לגמרי: האב התיישב, וביקש לדבר. ובכל מילה נוספת שיצאה מפיו, חש המנהל את בשרו הופך חידודין חידודין, ועיניו נפקחו בהתפעלות. וכה סיפר האב בפשטות:

'אני בא רק להסביר למה בני מתנהג כך. יש לי ילדים נוספים בבית, לא כולם לומדים בתלמוד תורה זה. הרעב כה גדול, עוברים עליהם ימים שלמים בהם הם בקושי מוצאים מה להכניס לפיהם. לפיכך סידרנו, שבננו שלומד אצלכם יאסוף את השאריות, כדי להעניקם לאחיו נפוחי הרעב...

אולם, הואיל ורעבונם גדול, אין בכוחם להמתין לשעת ערב, כשבננו ישוב הביתה. לפיכך, בהפסקת הצהריים הם מתמקמים מול החצר, מסתתרים בין השיחים, ובננו זה 'יורה' לעברם אוכל, שלא זו בלבד שאינו מושלך בביזיון, אלא 'נחטף' מיד, להחיות בו את נפש אחיו ואחיותיו...'

המנהל נדהם, והאב המשיך: 'אינני צריך להסביר, שבני מתבייש מאוד בעוני השורר בביתנו, ואינו רוצה שמישהו יבחין שהוא נותן לאחיו את שאריות המזון המוגש בכיתתו. מאידך, הוא לא מוכן לוותר על הזכות לדאוג לבני משפחתו למעט מזון, וכך יצא לדרך הסיודור המוזר הזה, שהוא יעמוד בחצר בשעות הצהריים, וישליך אוכל לכל עבר. אחיו ואחיותיו עוקבים בעירנות אחר כל פירור שנזרק, וחוטפים אותו בדרך כלל עוד לפני שהוא מגיע לארץ...'

נשמתו של המנהל נעתקה, הוא היה המום כפי שלא היה מעודו. כה ברור היה לו כי הילד מבזה אוכל, משליך אותו בבזוז בניגוד לערכים יהודיים בסיסיים. ומסתבר, שלא רק שהילד זהיר בכבוד אוכל, הוא מסתכן בקבלת עונשים כדי להבטיח למשפחתו מעט מזון...

'כך למדתי עד כמה גדולה החובה לדון לכף זכות' - סיפר המנהל בהתרגשות, לידידו הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל שסיפר את הסיפור מפיו. 'בכל פעם שיש לי ספק, אני נזכר בתמונה של הילד זורק אוכל לכל עבר, כמה היה פשוט שהוא עושה מעשה נורא, בעוד היה זה מעשה חסד מסור ונאצל למען משפחתו!'

אין ספק כי גם אנחנו, נתקלים לא פעם במחזות מעוררי תמיהה. כה קל להאשים, לדון לכף חובה, לומר שפלוגי לא נוהג כשורה, הוא מבצע מעשים שאינם ראויים. לא פעם האמת רחוקה מכך, אך אין לנו את מלוא המידע, ומניין נדע לפסוק!?

הבה נחליט עכשיו, שבכל מחזה שלנגד עינינו, בכל תמונה המצטיירת מולנו - איננו יודעים מה אמיתי בה, מה הרקע שהוביל אליה, מה השלכותיה העתידיות. כך ייקל עלינו לדון כל יהודי לכף זכות, לראות רק את החלק הטוב בכל יהודי, וזה מה שיבטיח לנו את אותו יחס משמים - לדון אותנו לכף זכות ולזכותנו בגמר חתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה!

כל מה שנראה לנגד עינינו - הוא רק חלק קטן מהתמונה, וכשתתבהר כולה - נגלה עד כמה טעינו במבט הראשון שלנו...

הבה ניקח את המסר הזה לחיי היום יום שלנו. כל כך הרבה פעמים אנו רואים אנשים עושים מעשים שונים, וממהרים להכריע, לחרוץ, לקבוע. זה מעשה טוב וזה מעשה רע, פעולה פלוגית מוכיחה שמבצעה הוא אישיות חיובית, ופעולה אחרת מצביעה על כך שמי שעשה אותה - הוא זד מרשיע...

והאמת, האמת לא ידועה לנו באמת, היא חבויה בפרטים הקטנים. ולכן, הבה נדון כל אדם לכף זכות, מתוך הבנה שאיננו יודעים את התמונה המלאה, אין בכוחנו לעמוד על טיבה. הרבה יותר נכון, כדאי ורצוי פשוט לדון לכף זכות, לשער שחסר לנו חלק מהפאזל, ולראות כל פעולה, של כל אדם, באור חיובי. וככל שננהג כך, ככל שנעשה כך, ככל שנהיה סניגורים על חברינו - כך נזכה להיות סניגורים על עצמנו, ולהרעיף עלינו שנה טובה ומתוקה!

פעולה מוזרה במטרה נעלה...

היה זה בתקופת מלחמת העולם הראשונה, לפני למעלה ממאה שנה. בפתח תקוה - מושבה קטנה של אז, ייסד הגה"צ רבי משה אויערבאך זצ"ל תלמוד תורה קטן, על מנת שיהיה מוסד חינוכי ראוי לשמו, לגדל בו דורות לתורה ויראת שמים.

באותן שנים שלט בארץ השלטון הטורקי, מעט היהודים שהתגוררו כאן, סבלו מרעב ומחסור, מחלות ופרעות. הרעב היה כה מוחשי, עד שהיו לא מעט ילדים שהארוחה היחידה שאכלו - היתה ארוחת הצהריים בתלמוד תורה, שנתמך בכספי תרומות מחו"ל. פשוט, בבית לא היה אוכל, אפילו לא פרוסת לחם יבישה!

ולמרות כל זאת, ביום מן הימים הבחין אחד המלמדים, כי ישנו ילד בכיתה, שמדי יום ביומו, בשעות הצהריים, יוצא לחצר ומשחק באוכל. פשוט, הילד נהג לסיים לאכול, לאסוף שאריות מחבריו, לצאת לחצר ולהתחיל לזרוק אוכל לכל עבר. פעם התייחס לאוכל ככדור - הניפו אל על ושב ותפסו, פעם היה משליך את האוכל ימינה ושמאלה, לא פעם אף הרחק הרחק...

אם תמיד יש איסור לבזות אוכל, הרי שבעידן רעב שכזה - זה לא רק איסור, זה אפילו הגיון. לפיכך, נקרא הילד לשיחה אישית, בה ננזף בחומרה על התנהגותו זו, והתבקש לחדול מביזוי המזון. אולם הדבר לא עזר - כבר ביום המחרת שב המחזה ונשנה: הילד יוצא אל החצר, ופשוט צולף אוכל לכל עבר...

שוב נקרא הילד לנזיפה, חמורה מקודמתה. ושוב ביום המחרת, בשעת הצהריים, הוא עמד בחצר, ושיחק באוכל, זרק אותו לצדדים כמשתעשע בכדור משחק. עתה כבר לא נותרה ברירה, הוא נקרא לשיחת נזיפה שלישית שעונשה בצידה: הרחקה מהת"ת ליום יומיים, עד שיחליט לשנות את דרכיו.

למחרת, בשעת בוקר מוקדמת, הבחין המנהל כי אביו של הילד הגיע. דבר כזה לא היה נדיר, אפילו מצוי למדי. הן אם ילד נענש, בדרך כלל מי שנזעק לעזרתו - אלו הוריו. המנהל קיבל את האב בכבוד, וכבר המתין שיפתח בהתנצלות מעומק הלב, יספר ששוחח

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

ומניח מידותיו והולך לו. כמו אין מעבירין על המצוות... אין מידת הדין מדקדקת אחריו, אלא מנחת והולכת".

כלומר כשם שאם הזדמנה לפניו מצווה, אסור לעבור עליה ולא להתייחס אליה, כאילו לא פגע בה (שו"ע או"ח כ"ה, א') כך אם הכעיסוהו, ציערוהו או פגעו בו, יעביר על מידותיו ולא יתייחס אליהן כלל ועיקר, אלא ייתן דעתו כאילו לא אירע עמו דבר. ואף מידה כנגד מידה לא ידקדקו בדין אחר מעשיו הרעים. וכותב רבינו יונה (שערי תשובה א, כ"ח): "המעביר על מידותיו, זה פתח תקווה נכבד מאד".

ודאי כי בכל השנה כולה יש להתחזק בזה, על אחת כמה וכמה בעת קיום הדין בראש השנה. וכל זאת כאמור מלבד שהנהגות של קפידא וכעס, הם כזריעה לא טובה לשנה הבאה.

רבים צריכים לו

הגרי"ס המשיל את הכרעות הדין בר"ה, למפעל המעסיק פועלים רבים, וחפץ לקבל לשורותיו פועל בכיר חדש. לאחר שעיין המועמד בחוזה ההעסקה, התלונן כי הפסקת הצהריים תהיה קצרה מידי עבורו, מאחר וביתו רחוק מהמפעל ואין באפשרותו הכלכלית לסעוד במסעדה הסמוכה, ולא יישאר לו מספיק זמן לסעוד ולשוב מביתו בהפסקה הקצרה. השיבו המנהל כי לעובדים הבכירים הנחוצים לחברה, מממן המפעל ארוחות במסעדה הסמוכה, כיון שטובת המפעל הוא, שישובו בזריזות רעננים ושבעים להמשך עבודתם.

"אתה זוכר את כל המפעל" - לקב"ה ישנם פועלים רבים בעולם כולו, אך אנשים הנחוצים לקב"ה, מקבלים חיים, בריאות שפע ושמחה לא על חשבון מעשיהם הטובים, אלא מאחר וטובת המפעל הוא שיהיו בריאים ומרוצים. לכן עצה טובה לזכות בדין היא, להיות 'איש שרבים צריכים לו', איש שעצם קיומו, הוא טובת המפעל - העולם. שאם לא כן, הוא נבדק אם יש לו לשלם על חייו וטובותיו. יש להדגיש כי 'רבים צריכים לו', אינו דווקא ראש ישיבה, רב או עסקן בכיר, אלא אף הדואג לחינוך ילדיו ולהצלחת חבריו ובני ביתו, הרי הוא בבחינת "רבים צריכים לו".

ייתן ה' ונזכה לזרוע זרעים טובים ומבורכים לשנה טובה ומתוקה, ולהיכתב בספרן של צדיקים גמורים, בתוך שאר כל בני ישראל לגאולה שלמה בזאת השנה!

(נכתב ונערך על ידי אחד השומעים ובאחריותו)

הלכה למעשה במשנת מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

השארת מיחם מלא למוצאי הצום

שאלה: האם טבח בישיבה, יכול להשאיר מיחם מלא במים חמים כבר מערב יום כיפור, בכדי שיוכלו המתפללים להרוות את צימאונם

במוצאי הצום?

תשובה: לדברי הרמ"א (תר"ט, א) "אין להטמין ביום כיפור וכן המנהג במדינות אלו", אסור להשאיר אוכל חם ביו"כ לצורך מוצאי הצום "משום שנראה כרעבתנות" (לבוש פמ"ג א"א - רנ"ז, ב. שעה"צ - תר"ט, א).

ומה שכתב "להטמין" כוונתו לאסור פעולת חימום מאכלים, כמוכח ב'שער הציון' (תר"ט, ב), שאסר הטמנת מאכל בערב יום כיפור כששורק פי התנור בטיט, למרות שאינו מטמין בזה.

שאלה: האם מועיל שנכרי יעמיד את המיחם מערב יום כיפור?

תשובה: אין זה מתיר, כיון שסוף סוף נראה כרעבתנות. ואמנם נראה שיש להתיר לצורך ציבור - ולא בבית - וכדברי ה'מטה אפרים' (אלף המגן א) שלצורך אדם חלוש מותר להטמין מעיו"כ, כדי שתיכף במוצאי הצום ימצא סעודתו מוכנה, וכ"ש שלציבור יש להתיר בזה. ואמנם אם יכוון שעון שבת, שיידלק לאחר חצות ביו"כ"פ מועיל, כיון שכל הבעיה בשבת רגילה להניח אוכל קודם שנדלקת הפלטה (חזו"א ל"ח, ב ד"ה והלכך) הוא משום שמא יחתה, אך כאשר האוכל הוא למוצאי היום, אין חשש לזה ומותר כעין דברי הרמ"א (רנ"ד, ה) המתיר לתת פת בתנור סמוך לחשיכה לצורך מוצאי שבת.

שווי הכסף בכפרות

שאלה: האם כשעושים כפרות על כסף, יש לשים לכל הפחות שווי תרנגול, שהרי אף כשעושים על תרנגול "נהגו לפדותן בממון שנותנים לעניים" (רמ"א תר"ח, א)?

תשובה: הסכום המינימלי לכסף כפרות הוא שווה פרוטה, ואין קשר לכפרות על תרנגול, וכל המוסיף מוסיפין לו.

כשנמצא העוף טרף:

שאלה: אם לאחר שעשה כפרות נמצא שהעוף טריפה, או שלא נשחט כדן. האם צריך לשוב לעשות 'כפרות'?

תשובה: אם התנבל העוף ולא נשחט כדן, צריך לשוב ולעשות, אך אם נשחט כדן אלא שנמצא מחט או נקב בריאה וכיו"ב, אין צריך לשוב ולעשות.

שאלה: ראיתי שרבים מקפידים לבדוק אם העוף איננו טריפה, בזה שהולך ד' אמות, האם אכן יש לבדוק זאת קודם?

תשובה: להאמור אין צורך, כיון שסוף סוף נשחט, ולא משנה מה שאינו כשר לאכילה (שדי חמד יו"כ א, י"ג). ואמנם עדיף לבדוק בכדי שיוכלו לתתו אחר כך לעניים.

אינפוזיה

דעת מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, כי חולה הזקוק לנוזלים ביום כיפור, עדיף שיתחבר לאינפוזיה וממנה יזון בנוזלים, מאשר ישתה אף פחות מכשיעור, משום שבדרך זו לא נכנס לספק בשיעור המותר לו לשתייה, ואין איסור כלל אף מדרבנן, משא"כ באכילת מאכלים שאינם ראויים, ושלא כדרך שיש בהם איסור דרבנן.

למנוע סכנה, צריך לצמצם בשיעורים, וחוזר החשש שלא ישער נכונה וייכנס לאיסור כרת.

אמנם אם לא התחבר לעירוי, יכול לשתות מחמת ספק פיקוח נפש, כל עוד שהרופא מסופק שמא זהו השיעור הנצרך. אך מובן שאין להקל בזה, בשעה שיכול לקבל את כמות הנוזלים הנצרכת בעירוי ללא שום חשש איסור.

ואף מרן רבינו בעצמו בשנותיו האחרונות, עקב חולשתו, חובר לאינפוזיה בערב יום הכיפורים, ונשאל רבינו מת"ח אחד על בתו המעוברת שצריכה נוזלים ביום כיפור, וכשהורה לו שתתחבר לעירוי או שלכה"פ תפגום המים, אמר שאינה יכולה להתחבר לעירוי או לשתות מים פגומים, נענה רבינו ואמר: "מה פירוש 'לא יכולה'? זה לא נעים, וכי יותר נעים לעבור על איסור דאורייתא?"...

קלי צום

שאלה: האם אסור לקחת קודם הצום טיפות להקלת הצום מדין "ועיניתם את נפשותיכם"?

תשובה: מותר ליטול את הטיפות וכל כיו"ב, כיון שהיא פעולה הנעשית בערב הצום, ונחשב כמו שירבה באכילה בערב הצום ועל יד כן ירגיש שבע.

(מתוך עלון 'שואלין ודורשי' יום הכפורים תש"פ)

ואמנם אם הוא חולה לב, הצריך לאכול לחיזוק גופו, כגון בסמוך לניתוח לב או התקף לב, שצריך דווקא לאכול ולא די לו בנוזלים שייכנסו לגופו באינפוזיה, ואף צריך לחוש בטעם האוכל כיון שזה מוסיף לו כח, יאכל כרגיל ולא דרך עירוי ולא מים פגומים, אלא יאכל פחות מכשיעור.

ביאור הדברים: כתב ה'בנין ציון' (ל"ד): צריך לשער באכילת חולה ביום הכיפורים, שלא להאכילו בין כשיעור שיש בו איסור כרת ובין פחות מכשיעור, כיון שהותר לו רק מה שמספיק להוציאו מספק סכנת נפשות, וקשה מאד לשער כן בכל אכילה ושתייה שיותר לחולה. וה'ביאור הלכה' (סוף סי' תרי"ח) הביא דבריו וסיים "וקשה מאד לשער כן וצריך לזה זריזות ובקיאיות".

ומעתה, כיון שקשה מאד לשער בדיוק את הכמות הנצרכת לחולה, ומאידך בהתחברות לעירוי אין כל חשש שתיה ללא צורך, לכן יש להתחבר לעירוי.

שהרי אין רופא שיוכל לומר במדויק כמה צריך החולה לשתות, וכל דברי הרופאים הם באומדן וספק. ומה גם כשהרופא אינו שומר מצוות, שאינו נאמן אלא מצד הספק (בה"ל תרי"ח).

ואף הגר"ח מברסק (המובא בחידושי הגר"ז הלוי 'שביתת עשור') הסובר שאין מצמצמים בשתייה לחולה מסוכן, כותב להדיא שבמניעת סכנה, כמעוברת בסיכון, היות שההיתר לשתות הוא רק

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

המשך מעמוד 3 | הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

עיקרו של וידוי אינו החרטה והזעקה, אלא הוא התעוררות לשינוי המעשים מכאן ולהבא.

הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע מפרש מה שנאמר (קהלת יא, א) "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו", שהכוונה היא לבקשה הנשלחת למרומים על פני המים - אלו הדמעות ששופך כמים, שהם עושות רושם רב במרומים, ופועלות כמו עבודה ויגיעה של ימים רבים, וזהו כי ברוב הימים - הנפעל ברוב הימים תמצאנו בנקל אם תבקש בדמעות.

אבינו אב הרחמן יזכנו לשוב בתשובה שלמה, ובזכות זה נזכה לגאולה שלמה, לרפואה שלמה בבריאות הגוף והנפש, בני מעלי חיי אריכי ומזוני רוויחי, וניחתם כולנו לחיים טובים ולשלום.

(לקט מתוך מאמר נרחב מתוך 'באר הפרשה')

וידוע שאין עומד בפני הפורענויות אלא תשובה, שכל מי שחוטא ואומר חטאתי אין רשות למלאך ליגע בו.

בשם המהרי"ד אמרו, שהדבר דומה לבן כפר ששהה בעיר והנה ראה שלפתע פרצה דליקה וקרא ה'כרוז' לאמור הצילו... שריפה משתוללת, מיד רצו כל אנשי העיר עם דליי מים וכיבו את השריפה. כשחזר הכפרי הנבער מדעת לביתו סיפר בהתלהבות לכל אנשי הכפר הדומים לו שראה דבר פלא בעיר, שצועקים ונכבית הדליקה... ונמלכו לנהוג אף הם במנהג נכבד זה... וכאשר פרצה שריפה לאחר זמן בכפר עמדו וזעקו, וכמובן שלא הועילו ולא כלום... הגיעו במרוצה לאנשי העיר והתמרמרו בפניהם מדוע אצלכם הועילה 'הסגולה' הסבירו להם שאין התכלית בזעקה אלא במעשה... ואין הזעקה אלא כלי לאסוף את העם לכבות את האש. כך כיוצ"ב

החרדי, שהיה מוטל על הכביש בחוסר אונים מוחלט. הם לא הצליחו להבין איך ייתכן שכל מה שמעניין אותו ברגע כואב זה היא השבת. כאשר עזבו את זירת התאונה והמשיכו בדרכם, הרהרו בני הזוג בגבורת הנפש של איש זה, שגם כאשר עוברים עליו באותם רגעים ייסורים נוראים, אינו חושב על עצמו, אלא כל מעייניו נתונים בריבוננו של עולם, ובמתנה הטובה שקיבלנו ממנו, היא השבת שהעניק לעמו, ועד כדי כך נחרטה בנפשם הפגישה עם היהודי הפצוע, שהם הרגישו חובה לברר את זהותו ולבוא אליו לביקור בבית החולים.

ואכן, כאשר הגיעו למיטתו של הרב בביה"ח, והציגו שהם היו נוכחים בעת התאונה שאירעה עמו, נדהמו להיווכח בשנית, שהדברים שהשמיע מעל מיטתו נסובו על הזכות הגדולה של העם היהודי בשמירת שבת.

כשנפרדו מהפצוע נישק אותו האיש החילוני בחום רב, ואמר בפני כל הנוכחים - "רק עכשיו אני מבין את מעלתם של לומדי התורה, אם אדם שנמצא בבית המדרש יכול להפוך את עצמו מבהמה לאדם, והדבר היחיד העומד לנגד עיניו הוא רק שם אלוהים והכנסתם של יהודים נוספים בעול קיום המצוות, והוא שונה מדמותם של אנשים שמקומם אינו בבית המדרש, ששם כל אחד דואג לעצמו".

קידוש שם שמיים גדול היה באותה שעה בבית החולים.

(י"תד נאמן')

במהלך השיחה המיוחדת עם הרב, נחשפנו לא מעט פעמים לסיפור התאונה שאירע עם הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א לפני כט"ו שנים, שאחריה אמרו הרופאים שככל הנראה לא יוכל יותר לעמוד על רגליו, וכשאנו רואים אותו, ב"ה מרקד ושר לכבודו יתברך, הרי שרואים אמנה חושית לנגד עינינו, ואכן הרב דואג לומר בפנינו כי הוא חש "כבן ט"ו שנה בלבד". שכן מאז אותה תאונה דרכים הוא חש כי קיבל מהבורא יתברך את חייו במתנה, ועל כך כולו מלא הודאה לבורא יתברך דבר יום ביומו, וראוי להודות ברבים, שיוכלו ללמוד מכך לקח.

ולגוף המעשה, הדבר התרחש לעיני קהל רב בשעה שמכוננית ובה נהג שוטר, פגעה ברב בלכתו ברחוב, ופצעה אותו ברגליו. הרב שליט"א הופל אל הכביש שותת דם, והנהג שהיה שוטר נתקף גם הוא בהלם, הוא מיהר לגשת אליו ולשאול במה אפשר לעזור לו? הגר"ש גלאי בעוצם ייסוריו וכאביו, לא שכח את אלוהים, ולמרות שהדיבור ברגע זה היה מאוד קשה עליו, וכמעט בלתי אפשרי, השיב לשוטר שפגע בו בחמימות - "אם אתה רוצה לעזור לי, קבל על עצמך לשמור שבת..."

בעת שהתרחשה התאונה עברו במקום בני זוג שעדיין אינם שומרי מצוות, גם הם מיהרו אל הפצוע לנסות ולסייע, ואז הזדמן להם להאזין לשאלתו של השוטר, ולשמוע בתדהמה את תשובתו של היהודי

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בספר 'שפתי חיים' (מידות א) הסבר נפלא שמביא הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל, בשם הגאון הצדיק רבי נחום זאב מקלם זצ"ל:

בכל אדם טבועות מידות רעות מעודו, "כי יצר לב האדם רע מנעוריו", אלא שלא תמיד הדבר מורגש. למה הדבר דומה, ליין הנמצא בחבית, שבוודאי מצויים בו גם שמרים, אלא שהם שוקעים לקרקעית החבית, לכן הם לא מורגשים. מתי מרגישים בהם? כאשר מנענעים את החבית אנה ואנה, אז השמרים צפים ועולים למעלה. אך כל זמן שלא מזיזים את החבית ממקומה, אפשר לשתות ולשתות בלי לחוש בכלום.

הנענוע הפנימי של האדם הוא לימוד המוסר!

אור האמת ללא כחל וסרק הבוקע מדברי חז"ל גורם לאדם להבחין מה הם מקומות התורפה שלו, מהיכן נובעים רצונותיו ומניעיו, ומעלות ומציפות לכור הבחינה את אותן מידות רעות השוכנות עמוק עמוק בתוכו, ורק כך הוא מסוגל לעקור אותן משורשן.

על ידי שנתמיד בלימוד המוסר נזכה ללכת בדרכיו של הקדוש ברוך הוא להידבק במידותיו, לתקן הפגמים בנפשותנו. כך תהיה לימוד התורה זך וטהור, וקבלת עול התורה בשלמות, להתגדל ולצמוח בקנייניה, ולגרום נחת רוח ליוצרנו.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא' - קטעים מלוקטים מפרשת אמור)

המשגיח באמצעות כתיבה בלבד. הוא כתב על פתק שאלה: "למדנו רבינו! כיצד מתקנים את המידות?". השיבו המשגיח תשובה נחרצת שאינה משתמעת לשתי פנים: "לא מצאתי שום עצה לתיקון המידות מלבד לימוד המוסר!". ואכן, הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל, רבה של קריניק, מביא במאמרו מסמך קבלות שקיבל על עצמו רבי חיים עוזר לשנת תרצ"ד, שם מופיע בסעיף השני כך: "לעייין בכל יום לכל הפחות שעה קלה בספרי מוסר כמו 'שערי תשובה' לרבנו יונה ו'מסילת ישרים' וספרים הדומים להם, ולחשוב בכל יום חשבון הנפש".

ורבי חזקיהו יוסף כותב על כך בהתפעלות: "סעיף זה בכלל הפתעה גמורה היא גם למקורביו; כי כמדומה מעולם לא ראהו איש מעיין בספר מוסר, ולא נחשב מעולם בין בעלי המוסר. ואם כי צדקתו ויראתו הגדולה נודעת לכל, אך מעולם לא נתן אותיותיו אותות כי הוא מעיין כל יום בספרי מוסר בפועל, וכסבורים היינו תמיד שאין זה מתאים כלל לתכונותיו, כי רק בתורת ד' חפצו וממאור התורה ישאב כל אורו, ואמנם טעינו. למרות טרדותיו העצומות עוד האציל לו מועד גם לזה, ויעשנה לו לחוק".

הרי שגם רבי חיים עוזר שאב את טוהר מידותיו, מכוח לימוד המוסר, כי אין עצה אחת לתקן המידות מלבדה - כלשון המשגיח.

מדוע לימוד המוסר הוא המניע המרכזי לתיקון המידות, ראיתי

"אבל למה באירועים רבים כל כך, מתפרצת המועקה הזאת של הבדידות ועולה ממסתרי הנפש? מה יש בה, בתמונת היער העבות, שהיא חוזרת על עצמה? מדוע היא מטרידה אותי ורודפת אחריי? בל נגזים, אין זה כזיכרונות הקשים והמרים של היהודים, אשר סבלו בגטאות ובמחנות המוות. אבל בכל זאת מה הרדיפה הזאת? "ואולי, היא הנותנת! אולי לא רדיפה יש כאן, כי אם גם זה מחסדי הבורא יתברך עליי, שבכל פעם כאשר תמונת היער מרצדת בתודעתי, עלי פשוט לקום להודות לו, על שליווה אותי ביער ושמר עלי, שלא ללכת בשביל השמאלי אל מלכות המוות; על כי החייל השווייצרי הורה לנו להרכין את הראש, לבל יבחינו בנו הגרמנים שצעדו בסמוך; על שהשווייצרים הצילו ארבעה ילדים יהודים; ועל שהבורא הביא את אחותי לבית חולים, ונכפה עלי להיות איתה, כדי שאכריז על השבת בדיוק כאשר הרבנית רוזנגרטן תעבור לדינו. ואולי, ובגלל זה אני מפרסם את התיעוד הזה, כדי להודות שוב להשגחה העליונה, שהיטיבה עמי ומיטבה עמי ללא הרף. לא אולי - ודאי!".

(מתוך עלון האמונה גליון 210)

שהיא חולפת במסדרון, היא שמעה אותנו אומר בצער: "אני לא יודע מה יהיה. אני לא יודע מתי נכנסת השבת". גברת רוזנגרטן הבינה שמדובר בילד יהודי, נעצרה ושאלה אותו: 'מי אתה?' והילד השיב לה: 'מוריס (משה בצרפתית) גרילק'. לרגע עמדה כהלומת רעם והתרגשה ביותר, ומיד צלצלה לציריך בשמחה ובישרה: 'מצאנו את הילדים!...'

"איך הגנו לבית החולים? אחותי חוה שתחי' חלתה במחנה, ולא רצתה בשום אופן להתפנות לבית החולים בלעדיו. הטרואומה של הבדידות רדפה אותנו, ולכן הנהלת המחנה התרצתה ושלחה אותי עימה לבית החולים. ואני, שנס משמים 'בדיוק' שמירת השבת הטרידה את מנוחתה, ואף חלקתי בקול רם את דאגתי עם אחותי השוכבת בחדר, העליתי את השאלה בקול רם.

"אישה יהודייה מסויימת, והיא דווקא, מזדמנת במקרה (מה?! 'במקרה?!') ללואון, ונקלעת למסדרון המחלקה ב-ד-י-ו-ק ברגע שאני משמיע את דאגתי הדתית על השבת הקרבה... וכל השאר היסטוריה....

כיום, רבי עמרם כבר בחציו השני של העשור העשירי לחייו, עד מאה ועשרים. הוא עדין פותח את בית הכנסת בכל בוקר בשעה חמש, מפעם לפעם הוא אף נוזף בי בחיוך על איחור של דקה או שתיים... כאשר אני מתבונן בר' עמרם מניח את התפילין על זרועו, שעליה מקועקעים מספרים, איני יכול אלא להתפעל ולקוות שגם ילדינו, הדור הצעיר, ילמדו מאותם אנשים מיוחדים את משמעותה של הקרבה. שילמדו מהם להתגאות ביהדותם ולהדבק במצוות כמותם. כאשר ילדינו יתבוננו בשרידי דור העבר, אולי גם הם יזכו להבין את המשמעות של 'להיות יהודי', לגדול מתוך אמונה תמימה בריבוננו של עולם, ולנצל כל רגע של חיים כדי להידבק בה', בתורתו ובתפילתו. אותם יהודים משמשים בעבורנו כתמרור וכסימן דרך, כי למרות הטרגדיה, אף על פי שאבדו את כל אשר להם, אם נשארנו בחיים סימן שחייבים להמשיך, להתפלל, להודות ולקוות.

(מתוך עלון 'וכל מאמינים')

דקות לאחר מכן גם אתה תבוא אחרי... יש לך שתי דקות להתעטר בתפילין, לומר 'שמע ישראל' ולחזור לצריף'...

"מאותו יום ואילך, במשך ששת החודשים שחלפו עד שהועברנו לברגן-בלזן - לשם לא יכולנו לקחת את התפילין איתנו - בכל בוקר השכמנו, חברי ואני, חמש עשרה דקות לפני כולם. זחלנו לתוך הגומחה שמתחת לצריף, הנחנו תפילין ואמרנו 'שמע ישראל' בתורות, ואז יצאנו למסדר הבוקר. את התפילה סיימנו בצעדת הבוקר בדרכנו לעבודה.

"סכנתי את חיי יחד עם חברי מידי בוקר, כדי שגם בתוך האפילה שאפפה אותנו, נוכל לומר תודה לריבוננו של עולם ולהצהיר על אמונתנו בו. 'שמע ישראל...', זו הייתה המתנה הנפלאה ביותר שקבלתי בחיי, והיא הייתה בידי במשך ששה חודשים בלתי נשכחים..."

ממשיך הרב גולד:

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הפורתח בכל יום..

המיל היומי של 'דרשו'.

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

◆ איזה 'כיבוי' נחשב כצורך 'אוכל נפש'? ◆ האם מותר לחבר שעון גז לכיריים ביום טוב? ◆ מדוע אסור לאכול ביצה קלופה שעבר עליה הלילה?

הרתיחה ויכבו את האש - נחלקו הפוסקים אם היא מותרת, ובאיזה מקרה.
• אסור לחבר את צינור הגז שבכיריים ביום טוב לשעון גז, שיגרום לכיבוי להבת הגז בשעה מסוימת, כיון שבעצם חיבור השעון יש חשש של 'תיקון מנא'.

הלכות הקשורות לביצים

• לדעת השולחן ערוך, תבשיל שהתבשל יחד עם ביצה האסורה באכילה, שאינה קלופה - מותר באכילה, מפני שהקליפה מונעת את מטעם הביצה האסורה להיפלט החוצה. ולדעת הרמ"א, יש להחמיר ולנהוג בביצה שאינה קלופה כמו בביצה קלופה.
• אכילת ביצה קלופה שעבר עליה הלילה, אסורה, מפני סכנת 'רוח רעה' השורה עליה. ויש אומרים שבזמן הזה רוח רעה זו אינה מצויה, אך יש מהפוסקים שהביאו את דברי הגמרא להלכה.
• ביצה שמקורה בתרנגול, תטיל אותה התרנגולת ביום. וביצה שמקורה בחום הקרקע, בדרך כלל תטיל אותה התרנגולת ביום, אבל היא עשויה להטיל אותה גם בלילה.

הלכות שונות

• כפי שלמדנו, דבר איסור 'שיש לו מתירין', אינו 'בטל' ברוב, כאשר התערובת היא 'מין במינו'; אבל בתערובת 'מין בשאינו מינו', בטל אף איסור זה ברוב.
• בענינים שונים בהם נדרשת עדות, ניתנת נאמנות גם לכאלו הפסולים לעדות, המכונה: 'מְסִיחַ לְפִי תומו'; והיינו, שמתוך שיחה אקראית של אותו אדם הפסול לעדות, נודע דבר העדות. בדרך כלל, נאמנות זו היא רק כאשר ההשלכה ההלכתית הנובעת מהשיחה נוגעת לאיסור דרבנן. ונאמנות זו ניתנת אף לגוי.

מהלכות מלאכת 'כיבוי' אש ביום טוב

• ביום טוב, בו מותרת מלאכת ההבערה, מותר לכבות אש או להקטינה, רק כאשר פעולה זו עצמה גורמת להבערת האש, או להגדלתה, אלא. אולם, הקטנת האש בפעולה שאינה גורמת להגדלתה, אלא שהיא נעשית לצורך הגדלת האש לאחר מכן - אסורה.
• אסור לכבות אש ביום טוב שלא לצורך 'אוכל נפש', אולם, עשיית פעולה שתגרום לכיבוי האש, מותרת, באופנים מסוימים. ויש אומרים, שההיתר הוא רק במקרה שאם לא יכבו את האש יגרום הדבר להפסד כספי.
• לדעת השולחן ערוך, כיבוי אש העומדת לשרוף את המאכל, וכל שכן כיבוי אש שרק תגרום לכך שלא יהיה מקום לאכול בו, וכדומה - אינם מוגדרים כצורך 'אוכל נפש'. ולדעת הרמ"א, הם מוגדרים כצורך אוכל נפש, אך אינם מותרים אלא כשאין עצה אחרת מלבד הכיבוי, ולכן, אם ניתן לגרום לכיבוי האש שלא בידיים, לחצוץ בין המאכל לאש, או לאכול במקום אחר - אסור לכבותה. ונחלקו הפוסקים בנוגע למקרה שבו האש עומדת לשרוף את המאכל, וניתן לכבותה, או לחילופין להבעיר אש אחרת ולבשל עליה - האם, לדעת הרמ"א, יש להעדיף את הבערת האש האחרת על פני הכיבוי.
• הטיית בזיך של נר, באופן שהשמן מתקרב אל הפתילה, נחשבת כהבערה האסורה בשבת, משום שהדבר גורם להגדלת אור הנר. וכן הטיית הבזיך באופן שהשמן מתרחק מהפתילה, נחשבת ככיבוי, משום שהדבר גורם להקטנת אור הנר. ולכן, בהעברת נר ממקום למקום (באופן המותר בשבת) יש להעבירו רק בנחת, משום שטלטולו בחוזקה גורם בהכרח להקרבת השמן אל הפתילה, או להרחקתו.
• כיבוי להבת הגז על ידי מילוי סיר במים שיגלשו בשעת